

SLOVENEČ

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 28.—
za pol leta 13.—
za četrt 8.50
za en mesec 2.20
za Nemčijo celoletno . . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . . 35.—

V upravištvu:

Za celo leto naprej . . . K 22.40
za pol leta 11.20
za četrt 5.60
za en mesec 1.90
Za pošiljanje na dom 20 v, na
mesec. — Posamezne štev. 10 v.

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13 v
za trikrat 10 v
za več ko trikrat . . . 9 v

V reklamnih noticah stane
enostolpna garmondvrsta
30 vinarjev. Pri večkratnem
objavljenju primeren popust.

Izhaja:

vsak dan, izveniš nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvu je v Kopitarjevih ulicah št. 6.
— Sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
— Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Dr. Krek: Dostavek k 76 urni seji državne zbornice.

Predlog, ki ga je v zadnjem jutru nedeljskega dne z ogromno večino sprejela poslanska zbornica, je zvezan tudi z mojim imenom. Zdi se mi potrebno, da pri tem jasno in brez ovinkov povem, da je bil to predlog »Slovenskega kluba«, ki so se mu pridružili tudi tovariši češki agrarci; jaz sem imel ž njim le toliko zveze, da sem ga prvi podpisal in utemeljeval. Zvrševal sem pri tem dolžnost, ki jo imam do kluba, kateremu pripadam. Dr. Kramar je o tem predlogu zvedel šele, ko je bil že vložen, kar je tudi sam javno povedal. Načelno mu je ugajal, toda sodil je, da je treba konkretno navesti pravice, ki jih ima predsednik v zbornici, in ne, kakor je nameraval naš predlog, predsednika pooblastiti za vse, kar potrebuje, da onemogoči vsako obstrukcijo. V dogovoru z Udržalom in dr. Šusteršičem je vložil vsled tega izpreminjevalni predlog, ki so ga podpisali tudi člani našega kluba, izvem-ši mene.

Ker mi preseda osebno hvalisanje, in sem do grla sit tistih dičnih, veleza-sluznih, veleučenihi itd. Krekov, naj ob tej priliki povem, da je bilo pri našem zadnjem nastopu utemeljevanje zelo postranska reč. Celotna ideja sama, naj se zveže z obstrukcijo nujni predlog za izpremembo poslovnika, ni bila glavna reč, marveč najprej je bilo treba ustvariti ozračje, ki bi bilo pripravljeno za tak nastop. Ideja — naj to izdam — je »Slovenski klub« imel že minulo poletje, ko je »Slovenska Unija« zvršila svojo voljo, da bodi s proračunom rešen dnevni red. Takrat pa ni bil še čas za to.

Kdor je ustvaril take razmere, ki je bilo v njih mogoče takorekoč avtomatiški izsiliti izpremembo poslovnika, ta ima vse zasluge pri tem zgodovinsko važnem uspehu. In kdo je ta? V prvi vrsti disciplina in železna doslednost našega kluba, ki ima svoje korenine v značajnosti svojih članov in v inteligenci in energiji njegovih načelnikov. Čast mu, toda ko bi se ne mogel zane-sti na člane svojega kluba, bi ničesar ne zmogel. Ob vseh važnih glasovanjih so vsi navzoči; ob zadnjem je bil naš klub edini, ki je bil polnoštevilčen. Poslanci Vseslovenske Ljudske Stranke so s svojo uzorno edinostjo, ki jo ogreva prisočno prijateljstvo vsacega do vseh, znatno pripomogli izvojevati zbornici mir, državi ugled in rešili čast splošni in enaki volivni pravici. To ne pride niti v poštev, kdo je predlog utemeljeval. Lahko bi ga bil kdorkoli,

uspeh bi bil tak, kakršen je bil. Ne govorim o govorniškem uspehu, da me ne bo kdo dolžil hinavske ponižnosti, ker ta ni pripomogel, tudi če sem ga kaj dosegel s svojimi besedami, bistveno prav nič k celi reči.

Za nas je v državnozbornski politiki težko stališče. Vlada nas ni same na sebi niti upoštevala tudi pod Taaffom ne. V njenih očeh in v očeh še višjih gospodov smo bili privešek drugim strankam, zdaj Čehom, zdaj konservativcem, ali v novi zbornici: krščanskim socialcem. Treba si je bilo najprej priboriti samostojno, od vseh priznano individualnost. Ravno zato je bila pa pri nas bolj nego pri kateremkoli narodu v Avstriji za obstoj slovenstva potrebna enotna, načelno edina, trdno disciplinirana stranka. Ne govorim kot katoliški klerik, ne kot osebno prepričani pristaši demokratstva, marveč kot trezen opazovalec, ko trdim: Načelno edina, enotna stranka je pri nas mogoča le z odkritim krščanskim in demokratiškim programom. Tako stranko podpirajo razmere, ki v njih živimo —; nepoznani in prezirani proletarski narod, ki z otroško udanostjo veruje in moli, ne more v svoji ogromni večini drugam. Moje ime se druži tudi s stranko, češ da sem sodeloval pri njeni ustanovitvi. Ne utegnem premišlje-vati, kaj je na tem resnice. Če je pa je kaj, je samo to, da sem res od svojega vstopa v javno življenje brez pomisleka razumel, da je edino taka stranka mogoča, in da je vsled tega delo zanj absolutna potreba. Ustanovil je pa nisem jaz, ne nihče drugi, marveč ustanovila jo je edino le npravna moč našega ljudstva. Ta jo tudi edina združuje. V tem organizovanem, zavednem ljudstvu korenini edinost in s tem tudi moč našega kluba v državni zbornici.

Naj se pri ti priliki dotaknem neke kočljive reči in povem, kar je treba. Tržaška »Zarja« zabavlja proti »Slo-vencu«, ker je povedal svojo misel o neki naredbi tržaškega škofa. Polemika med listi ni nič hudega, toda »Zar-ja« napada tudi celo našo stranko. Tega pa na tak način nekaznovan nihče ne bo delal, kdor se hoče prištevati k nam, naj si dela potem že po svojem prepričanju ali po naročilu kogarkoli. Ne bo, pravim, in pristavljam, da smo dovolj močni in dovolj zdravi, da vsacega takega klevetnika postavimo pred prag! Strankar, ki hoče vodstvo stran-ke imeti drugače, ima za to v naši organizaciji jasno odkazano pot. Tam, kjer je prostor za to, naj se oglasi in naj zastopa svoje stališče; list, ki hoče biti naš, pa ni za to. Še na um mi ne pride, da bi bil užaljen vsled napadov v »Zarji«, ali da bi hotel braniti vodstvo Vseslovenske Ljudske Stranke. To je pa moja dolžnost, da povem brez ovinkov: kaplan Ukmar, je član izvrševalnega odbora naše stranke. Kdor tržaških naših pristašev ima kaj proti

stranki, naj to sporoči njemu in stvar se bo obravnavala trezno in odkrito v odboru. Napad, ki se je zvršil, je pa, — ne gledé na to ali je stvarno opravičen, ali ne, s stališča stranke izdajstvo in zakriviti ga je le mogel kdo, ki mrzi našo stranko, ali morda tudi slovenski narod, čegar edina zavetnica je ravno Vseslovenska Ljudska Stranka. Preko takih preidemo k dnevnemu redu.

Proti liberalizmu na Slovenskem je seveda naša stranka v neizprosni boju. Čim več je liberalnega političnega vpliva, tem manjši je pomen našega ljudstva v javnosti. Zato mu izpodnašamo tla dosledno povsod, kjer se po-kaže. Večji del tega boja je že zvršen; z zadoščenjem in gorkim zaupanjem v boljšo bodočnost gledamo vsi, kako so falange naše mladine, akademiške in druge, že pripravljene, da stoterno nadomeste vsako vrzel v naših vrstah. Tudi to upanje nas dela močne. Zato je pa tudi naša politika lahko močna. Inteligenca je pač tudi drugod, toda gorje, kjer se inteligenca, ki se ž njo ne druži brezoziren pogum, izgublja v motnem oportunizmu in zvitem, zahrbtnem intrigantstvu. Intrigant more vspevati le proti ljudem svoje vrste, proti pogumnemu in inteligentnemu človeku nič ne doseže. Pogum dela hitro in s svojo urnostjo prepreči zavite in počasne intrige; inteligenca pa v-ruje, da intrigantov morebitni zahrbtni napad ne uspeje. Intrigantov imamo doma in na Dunaju, toda doslej smo se jim nazadnje še vedno smejali. Če Bog da, bo tako tudi v bodoče, seveda le, dokler jih bo kaj. Menda jim bodočnost ne obeta nič dobrega.

Mi smo pogumni. Ko smo videli, da je Bienerthova vlada pretežno vlada nemškega bloka, smo ji napovedali najhujši boj in to smo tudi držali. Razšli smo se s krščanskimi socialci in brez ozira na posledice ostali dosledni svojemu stališču. Splošni avstrijski katoliški shod je postal nemogoč. Boj proti vladi se je še poostiril, ko je potrdila oduševsko banko. Ob ti priliki se je jasno izkazalo, da nima večine, ki bi mogla delati ž njo. Tistih pet glasov (ministrskih in Simona Starcka) je za redno delo in ljudski zbornici le pre-malo. Vlada ni šla. Držal jo je nemški blok in tisti, ki so te misli, da je nemško svobodomiselstvo najvažnejši faktor v državi. To misel izpodbiti je bilo tem težje, ker so se krščanski socialci vsaj dejansko, menda ne namenoma, postavili med njene varuhe. Dokler se pa ta misel ne izpodbije popolnoma in brez pridržka, ni mogoče misliti na to, kar imenujemo izpremembo vladnega sistema, tudi potem ne, če bi dobili Jugoslovani ali celo Slovenci sami kakega ministra. Moč nemškega svobodomi-selstva in vsega, kar je ž njim v zvezi, je bila pa tem večja, čim slabotnejši je bil parlament, ki je živel v vednem

strahu pred nemško obstrukcijo. Seve-da ni bilo treba nemškimi svobodomi-selcem, nacionalcem in liberalcem, po-tem več obstruirati, ko je že njihov ve-to zalegel pri vladi in višje. Torej je bila potrebna izprememba poslovnika. Te pa rednim potom ni bilo mogoče uveljaviti, ker so se ji poleg nemških svobodomiselcev upirali tudi socialni demokratje.

Kdor to upošteva, bo razumel naš boj, ki je šel do obstrukcije. Mi sicer še nismo bili vložili nujnih predlogov, to-da s svojim nastopom smo jasno kaza-li, da s češkimi agrarci stojimo in pa-demo. Tako se je ustvarilo ozračje, ki smo v njem z enim udarcem izpreme-nili vse politične razmere. Homeopatiš-ko smo ozdravili bolezen, ki je imela strašne simptome, a v resnici smešno majhen vzrok. Postavili smo parla-ment pred dve vprašanji. Ali hočete dati nam, ki obstruiramo, formalno dovoljenje za to, in s tem izpodbiti vse napade na nas in na vsako obstrukcijo, ter tako razbiti ta parlament ali pa odreči se za vsako stranko pravici do obstrukcije in rešiti parlament strahu pred njo? To vprašanje staviti je bilo mogoče za nas in za češke agrarce sa-mo za to, ker bi bili zadovoljni z uspe-hom tudi v slučaju, ko bi se zbornica razpustila. Vsak ve, da bi naša stranka pridobila več mandatov. Stranke, ki so se bale pritrditve na prvo vprašanje, ker bi jih oslabilile nove volitve, sploh niso bile niti sposobne za našo taktiko.

Zbornica je potrdila drugi del naše dileme in s tem sijajno rešila čast de-mokratiškega načela, s katerega je iz-šla. Nemški svobodomiselci so izolira-ni javkali ob strani. Stranke, ki so jih držali v objemu, Poljaki in krščanski socialci so si oddehnile, vlada s svojim Schreinerjem, ki je glasoval proti nujnosti našega predloga in Bilin-skim, ki se je bal glasovati proti nemškemu razpravnemu jeziku, se je stra-hovito blamirala. Pasti mora tako go-tovo kakor je Amen v Očenašu. Priče-nja se nova doba.

Moral bi pravzaprav pri ti priliki reči tudi katero o čudni taktiki, ki so jo kazali zopet pri ti priliki naši bratje združeni v Jugoslovanski Zvezi, to-da nečem. Rekriminacije ne hasnijo nikomur, tem manj, ker po moji sodbi niti drugače biti ne more, nego je. Manjka jim pač ozadja v trdno organi-zovani ljudski stranki z odkritimi kr-ščanskimi načeli. Tudi to bo prišlo. Po-kretaštvo bo tudi v Dalmaciji in Istri vzdramilo ljudstvo. Usoda slovenskih liberalcev, med katere pa ne štejem vseh slovenskih poslancev izven naše-ga kluba, je itak zapečaten. In ko se to zgodi, ko bo mogoč enoten, načelno edin klub vseh, ali vsaj velike večine jugoslovanskih zastopnikov, ga ne bo kluba v avstrijski državni zbornici, ki bi mel večjo veljavo od njega. Bog daj srečo!

LISTEK.

Kandidat.

Paul Bourget. — A. Kalan.
(Dalje.)

In vnovič so vzbudile te misli v Montbrunovem srcu zaničevanje do teh propalic, s katerimi bi se bil ravnokar skoro nečasten stebel.

»Bedaki in zlobneži iz leta . . 89. so torej podrli veličastno stavbo naših sta-rih navad! Toda kamni teh hiš pa kli-čejo, da taka velika dežela ne more ostati igrača navadnih in malovrednih kovarjev, ki jih vzdržuje neveden in surov narod! . . . Kdo bo maščeval, ne tega ali onega ali mene, ki so z njim grdo ravnali, marveč prednike, ki so to deželo vstvarili? Ti ljudje so jih zata-jili. Onečastjujejo jih . . . Kdo se bo nad njimi maščeval v blagor domo-vine? . . .«

II.

Sicer pa ta misel, kako se opravi-čeno maščevati nad nasprotniki, ni prvič prepajala duše Petra Montbruna. Vedno je čutil, kar čutijo sedaj v parla-mentu kakor v slovstvu branitelji ve-likih rešilnih idej, ki so v nevarnosti: Domovina, družina, vera, vse to leži na tleh, sovražniki pa se krohotajo in kriče, da se je vse to preživel in za-peljujejo nevedno ljudstvo. Montbrun se je dal vjeti v zanjko, ko je šel na shod, ki sta ga Brillault in Lartail skli-cala in njega z zvijačo nanj privabila.

Ali bi jima ne mogel on tega po-vrniti s tem, da organizira poulični na-stop s poštenimi posestniki in skuše-nimi trgovci, ki so bili večidel njegovi somišljeniki? Vendar pa, če bi jih bil tudi imel na razpolago, ne bi jih hotel uporabiti za tako pobalinstvo . . .

Samo en način maščevanja je bil uporaben — a ni kazal mnogo sadu. Razkrinkati te vrste ljudi in njih sie-parjenje, pisati proti njim v edinem lo-

kalnem časopisu, ki je vzdrževal nje-govo kandidaturo. Dasi Peter ni upal kdove kakega uspeha, ga je vendar na-gnil bojeviti instinkt, ki hoče, da pla-čujemo nemilo za nedrago, da je doma koj prijel za pero. Zvonovi po mestu so zvonili dan ob treh zjutraj, ko je ravno dovršil svoj članek. Hitro je ure-dil papirje, ki jih je popisal z nekako mrzlično pisavo, in dejal: »Ta članek ne bo delal veselja ne Lartailu, ne Brillaultu . . . Jaz ne morem kaj zato, raje bi bil napisal eno stran več za svojo knjigo.«

Razburjen je zaspal ter se je zbudil zjutraj pozneje nego po navadi. Nepre-stano napeto delo na volivnem bojišču ga je sililo, da je ukazal ne ga motiti med spanjem. Ko je pozvonil služab-niku, mu ta reče:

»Nekdo vas čaka, gospod, že eno uro. Pravi, da ima neko zelo važno reč izročiti gospodu glede volitve . . .«

»Nekdo? Ali kaka ženska« vpraša Montbrun.

»Neka služkinja,« popravi služab-nik. »Vsaj tako mislim. Iz Pariza mora biti. Kuharica jo je videla in trdi, da je v službi pri gospe Brillaultovi.«

»Pri gospe Brillaultovi?« ponovi mladi mož, »ste li gotovi, Ludovik, da je Franica dejala gospa Brillault? . . . Dobro! Povejte, da kmalu pridem.«

»Gospa Brillaultova da bi mi po-slala v tej dobi srditega boja svojo služkinjo?« si je dejal, ko se je hitro napravljal. »To ni mogoče. Jaz se ji nisem nikoli predstavil . . . In to z na-ročilom, ki se tiče moje volitve? Se-li Brillault boji, da bi se mu vsled sinoč-njega postopanja ne odtegnilo nekaj somišljenikov, in je-li o tem strahu go-ovoril s svojo ženo? Torej bi mi ta pi-sala . . . toda kaj in v čem imenu . . . Franica se je zmotila . . . Pa ne, da bi bila ta ženska zapustila gospo Brillaultovo? Morda si išče službe? . . . Toda gre se baje za volitev . . . Najbrže je bila to njena zvijača, ki si jo je iz-mislila, da bi ji dovolil pred-se . . . Kaj

Dobro se je spalo nocoj, ko smo prišli ob eni po polnoči iz zbornice iz seje, ki je trajala 86 ur. Spalo se je vsaj brez skrbi! Obstrukcija je umorjena, pa inicijativi in ženjalni izpeljavi naših voditeljev dr. Šusteršiča in dr. Kreka, ki sta že mesece in mesece imela ta načrt in čakala le ugodnega trenutka, da ju vržeta v zbornico. To stoji, kakor je to tudi res, da se je moglo izvršiti le s sodelovanjem naših zaveznikov čeških poslancev, ki so se dali prepričati, da je potrebna izprememba poslovnika, in sicer ravno sedaj. Naše politične branjeve bodo brez dvojbe omadeževale veliki pomen predloga naših voditeljev, intrigantske nature bodo v temnih kotih dokazovale, kako usoden in nepreviden korak je bil to, a to ne bo motilo ljudi nepokvarjenega srca in zdravega razuma, da ne bi pošteno presojali vse stvari. Velik čin je bil to, odločilen za razvoj avstrijskega parlamenta, za politični napredek slovanskih narodov in zlasti še za cilj, za kateri stremi ves »Slovenski klub« s svojim vzornim načelnikom ves čas, kar je prišla slovenska delegacija v pomnoženem številu na Dunaj, priboriti našemu narodu primeren vpliv v parlamentu, vpliv na vlado. To dobro čutijo tisti, ki sedaj besne, pred vsem razne nemškoliberalne stranke, ki priznavajo odkrito po svojih govornikih in v svojem časopisju, da je s sprejetjem dr. Krekovega predloga, kateri je združil dr. Kramarjev svoj predlog, iztrgano nemškim strankam vodstvo v parlamentu. Pa tudi vlada Bienenrotha je v velikanski zadregi, ker novi poslovnik zagotavlja resno delo v parlamentu in s tem prekršča vse krasne, protislovanske naklepe vlade. Pa o tem boste dobili gotovo poročilo od druge, bolj prevdarne strani, moj namen je, samo skicirati nekaj epizod iz zadnjega boja v našem parlamentu, v katerem je igral »Slovenski klub« prvo vlogo, četudi zaradi tega popoka zavistna gospoda v »Narodni tiskarni« — — — Evo! Noč in dan zboruje avstrijska zbornica. Češki kmečki poslanci govorijo, asistirajo jim radikalci, zvesto kot vojaki jim pomagajo slovenski poslanci. Velikanska večina zbornice je pripravljena utruditi opozicijo. Po hodnikih in klubovih lokalih prenočujejo poslanci, da morejo prihiteti v zbornico, kadar se oglase zvonila, dunajski zastopniki so naročali svoje ljudi na zbornične galerije, da slovanske poslance in vse časopisje, začeni pri rdeči »Arbeiter-Zeitung« — glasilu feudalcev — dunajskih špishurgarjev, listi bogatih židov in vladni listi, vse hujša in piše proti obstrukcionistom. Prireajo se delavski shodi, kjer se z velikansko fantazijo dokazuje, da je obstrukcija kriva, da so tovarne zaprte in delavci lačni, po predmetnih dunajskih gostilnah se pripoveduje ljudem, da so slovanski obstrukcionisti krivi, da nima dunajski cestni pometal vsaj trikrat na dan pečenke na mizi. Zabavlja se po kavarnah in sprehajališčih, v električni železnici atakirajo ljudi, o katerih slutijo, da so poslanci. Vsak čas se pričakuje, da pojde zbornica v zrak, in vlada se pripravlja na § 14. Nihče nima drugega prepričanja, kakor da ta zbornica pogine, in sicer v kratkem, ker kako naj se reši, kdo je more rešiti? In stranke vladne večine in stranka socialnih demokratov so zastoj iskale potov, kako bi se prišlo iz homatij, a nobenemu ni nič prišlo na um. Pa čisto nič! Resignacija in togota je bila v njihovih vrstah, pri vladi

pa, ko bi služkinja hotela napraviti svojim gospodarjem kako nepriliko?.. Včeraj sem si želel masčevanja. Morda mi ta ženska prinese gradiva zanj?.. Masčevanje s pomočjo odslovljene služkinje?.. Imenitno! Prav nič bi se ne obotavljala, tudi če bi to bilo. Ali mar ti lopovi zaslužijo, da bi si človek delal težkoče pri izbiranju sredstev?.. Sicer pa poglejmo!..

Misel, da bi bila to odslovljena ženska, ki se hoče masčevati, je samo za hip šinila Montbrunu v glavo. Zdrnil se je, ko je pri prvih besedah, ki jih je nepoznana izgovorila, dognal, da je bila njegova misel prava.

»Gospod,« reče tuja ženska, »jaz sem služkinja gospe Brillaultove, ali boljše, bila sem. Včeraj sem se ločila od nje. Vrnem se v Pariz; ne mislim več služiti. Hočem sama zase pričeti. Sredstev imam, pa ne dovolj. Potrebnovala bi še dva tisoč frankov... Bi mi li hoteli za to ceno plačati nekaj ljubimskih pisem vašega tekmeča Lartilla, ki jih je pisal gospe Brillaultovi?«

(Dalje.)

so iskali rešitve. A tu vrže »Slovenski klub« v zvezi s češkimi agrarci nujni predlog o spremembi poslovnika v zbornico. Vse je presenečeno. Bero, manje si oči, a res je, obstrukcionisti hočejo ubiti obstrukcijo. Tega jim nihče ne verjame, ne poslanci, ne časopisje, ne vlada, da je ministrski predsednik v neki seji načelnikov rekel dr. Šusteršiču: »Naredite še tukaj red, kakor ste ga na Kranjskem!« Vse je mislilo in bilo prepričano, da se obstrukcionisti šalijo, da hočejo s tem predlogom samo obstruirati. Kdo naj verjame obstrukcionistom, da hočejo napraviti v zbornici red enkrat za vselej! Na to imajo patent vendar samo »Ordnungspartei«, ki so že ducate predlogov vložile za spremembo poslovnika, a niso imele potrebne zmožnosti in moči, to tudi izvršiti?.. A razumni moške so kmalu spoznali, da je sedaj res pravi čas izvršiti izpremembo poslovnika. Dr. Adler je rekel v svojem govoru, da se mu je zdelo, da je to: »Ein Wink von oben!« in dr. Luiger: »Endlich ein gescheiter Gedanke!«

Naši voditelji, ki poznajo, kako so stranke večine odvisne od časopisja in dostopne raznim intrigam, so pritiskali, da se reforma hitro izvrši. »Slovenska Unija« je sprejela misel reforme poslovnika in dr. Kramar je na podlagi dr. Krekovega predloga izdelal poseben predlog, ki je prišel obenem z našim v razpravo in sedaj — reforma je sprejeta. Ah, kako je še včeraj hujškalo časopisje proti temu predlogu. »Neue Freie Presse« in »Deutsches Volksblatt« sta si prizadevala razbrzdati vse nemškonacionalne strasti, a ker se je operiralo hitro, ni ta časnikarski strup popolnoma nič skoval. Tolika hinavščina! Prej so se še ti listi zgražali ob obstrukciji in hujškale na njo ljudske mase in vlado in tudi stranke, ki so prej grmele proti obstrukciji in so se zarotile, da hočejo rajši § 14., kakor pa obstrukcijo, so sedaj presedlale. Dobro so čutile, da je njihove hegemonije konec. A tudi stranke, ki so prej zavijale oči, češ, kolika škoda našem narodu dela obstrukcija, ki so pripovedovale na vseh koncih in krajih, da nimajo nič skupnega z obstrukcijo, ker so se bale, da bi tak stik škodil njihovim osebnim ambicijam, so postale naenkrat silno previdne. V trenutku, ko se hoče škodljiva, od njih tako obsojana obstrukcija za dogledne čase onemogočiti, so naenkrat izmodrovali, da si obstrukcija ne sme sama deti vrvi okrog vratu, da je treba dobro premisliti, da se ne more kar tako glasovati za tak predlog, ako ne glasujejo vse stranke zanj itd. Toliko državniške modrosti še ni bilo na prodaj!

Ob 1. uri popoldne je začel dr. Krek utemeljevati svoj predlog, o katerem pravi »Deutsches Volksblatt«, da je bil »zares s infernalno spretnostjo eskamotiran v zbornico«, in »čegar zgodovina bo brez dvoma najinteresantnejše poglavje v političnem razvoju naše domovine«. Vse, kar se v zbornici zanima za usodo predloga in zna ceniti njega pomen, je stalo okrog govornika in z napeto pozornostjo poslušalo njegova izvajanja, o katerih pravi »Arbeiter-Zeitung«, da so bila »fesselnd«. Živahno so pritrjevali govorniku, a ko je končal tretji govor z besedami: Obstrukcija, ti lepi čas, zdaj ni te več! Obstrukcije naj videli bi nikdar več! je frenetično ploskanje dokazovalo, kako je vsem iz srca govoril.

Tako je bilo! Res, zelo neprijetno! Seveda to, kar sta storila v tem času, ob takih razmerah dr. Krek in dr. Šusteršič, ki je vse pripravil, zmorejo le ljudje, ki ne hodijo po starih izvoženih potih, ki se ogibljejo dolgočasnih prašnih cest, ampak ljudje bistre glave, trdnih živcev in ostrega orlovega vida, ki znajo varno hoditi tudi po strmih čerih in nevarnem robu, ki vodi v višine...

Tir je prost.

Dunaj, 19. dec.

Iz najhujše obstrukcije, ki je nepretgoma trajala noč in dan že 86 ur, je dr. Krekov predlog vrgel voz zopet na pravi tir. Bliskoma se je zjasnilo in izčistilo zaduhlo ozračje v zbornici. Ta duhovita, v parlamentarni zgodovini gotovo edina poteza je rešila avstrijski parlament popolnega marazma, državo pa usodepolne krize. Izvršil se je v zgodovini naše države preobrat, katerega dobre posledice bodo čutili in uživali še pozni rodovi. Porazeno je nemško svobodomiselnost, katero je Avstrijo vklepalo v jarem toliko desetletij. Kdor hoče presoditi pomenljivost tega zgodovinskega dne, naj čita, kar piše glavno glasilo nemških liberalcev »N. Fr. Pr.« v sobotnem uvodniku:

»Požigalci stojé ob brizgalnah, da gasé, velike stranke pa nimajo toliko zavesti, da bi jih ognale; s hitrico, ki je ni dosegel še noben parlament, hočejo zbornici dati nov poslovnik. Ze danes naj zbornica reši načrt poslovnika, v ponedeljek pa gosposka zbornica in že v torek naj ga potrdi cesar. V sredo naj so rešene državne potrebe. Ta legislativni ekspresni vlak je največje čudo, ki ga je doživela avstrijska zbornica. Odločilna za ta preobrat je taktika krščanskih socialcev. Pozno zvečer so se odločili za to reformo, katere ost je naperjena proti svobodomiselnim Nemcem. Nihče ne dvomi o tem, da se s to reformo izvrši najvažnejši in osodepolni dogodek za avstrijske Nemce. Poslovnik je res zastarel in pomanjkljiv, toda bil je obramba liberalnih nemških strank v sili in nevarnosti. Kaj bi se jim moralo že pripetiti, ko bi ne imeli okopov poslovnika, ko so stali nasproti siloviti večini, kateri so se pridružili klerikalci? Tudi tedaj so nemške stranke čutile krščanske socialce v zaledju. Sami so se borili nemški liberalci, dokler se ni vzdigovalo dunajsko prebivalstvo in rešilo Avstrijo nesreče, da ni postala slovanska država...«

Ako se torej izvrši izprememba poslovnika, bode to jako resen dogodek in pomenljiv dan za nemški narod. Nemške stranke niso nikdar tajile, da poslovnik več ne odgovarja modernemu parlamentarizmu in zbornici, ki šteje 516 poslancev. Toda svobodomiselnimi Nemci nikdar niso pozabili, kaj so dolžni sedanjemu poslovniku in iz kolikih nevarnosti so bili rešeni. Izkušnje današnjega dne in taktika najmočnejših skupin nasproti nemškim strankam so iznova dokazale, da že vedno krokarji letajo okoli gore, kakor pravi pesem o cesarju Barbarosi. Niso še izumrli prejšnji nagoni. Se vedno je smoter slovanskih politikov, da zlomijo nemškim strankam hrbišče, da jih ponižajo in oslabe. Le poslovnik jih je še oviral, le spomini na boje za grofa Badenja so tvorili ogrado sovražnosti. Sedaj pade ta obramba ali bode vsaj slabša in Nemci nimajo nobene skupine in nobenega zaveznika, ki bi jim stal ob strani z vso poštenostjo.

Ta hinavska politika, ki naj pomenja rešitev parlamenta, nalaga ravno nemškim strankam največja bremena. Parlament rešijo s sredstvom, ki vsiljuje vprašanje, kdo bode rešil nemške stranke, ako jim bode grla dušila vrv novega poslovnika. Pohojeni bodo tako brezobzirno in kruto, kakor se to zgodi vsakemu premagancu v avstrijski politiki. Nevarnost se vrača, da se ponové boji, toda sredstva ni, s katerim je bila v prejšnjih časih mogoča rešitev. Vedno so se nemški poslanci držali načela, da se mora narodnostni mir ustvariti pred reformo poslovnika. Imeti so hoteli zagotovilo, da se večine ne bodo zlorabljale za narodno zatiranje, preden privolijo, da se izboljša zbornični poslovnik. Ali je izginila sovražnost, ki je narekovala previdnost, ali so nemške stranke že tako pobite, da brez boja dopusté reformo, ki je najvišja odkupnina za obstrukcijo?

Delovna večina, ki se je že tri dni in tri noči ustavljala obstrukciji, ima več življenj, katere bolj vleče k »Slov. Enoti«, nego k nemškemu »bloku«. Razmere, ki so jih ustvarili Taaffe, Badeni in Thun, niso še izginile, in stara prijateljstva imajo še vedno privlačno silo. Ako bi bila v tem resnem trenutku ironija še umestna, vprašali bi, kje je od včeraj vodstvo zbornice. Pri obstrukciji ali pri nočnih stražah delovne večine? Reforma poslovnika, ki je najresnejše vprašanje za avstrijsko pravo manjšino, naj se zlomi čez koleno! In to se zgodi, ker tako hoče »Slovenska Enota«. Jezikovni načrti pa leže že leto dni nerešeni v zbornici, akoravno so Nemci želeli le prvo branje. Kaj prinese še bodočnost, ko poslovnik ne bode nudil več enakega varstva? Delovna večina kaže razpoke, in »Slovenska Enota« se je prepričala, da more v odločilnih trenutkih z gotovostjo računati na svoje tihe prijatelje in zaveznike. Ta reforma poslovnika je poleg aneksije najvažnejši dogodek ob koncu leta in morda najvažnejši ob padca grofa Badenja. Nobeno človeško oko ne more videti, kaj prinese bodočnost. Toda ne moremo se otresti skrbi, da nemškemu narodu preti velika nevarnost, ker se podira zid, za katerim se je mogel braniti proti napadom množestvilnih sovražnikov, proti sili in izdajstvu.

NEMCI PORAŽENI.

V večerni sobotni izdaji tarna židinja:

»V zbornici se v tem trenutku vrši zgodovinski pomenljiv dogodek. Kršč. socialci, Poljaki, Čehi, Slovenci in socialisti so se združili proti nemškim

svobodomiselnim strankam. Ze sinoči se je dobro videlo zblíževanje teh strank, ko so kršč. socialci sklenili brez dogovora z nemškimi svobodomiselci, da glasujejo za nujno reformo poslovnika. Tudi Poljaki so se v tem vprašanju približali »Slov. Enoti«. Tako je bila zagotovljena za nujnost predloga dvotretjinska večina brez pomoči nemških strank. Kaj ta poslovnik pomeni za bodočnost nemškega naroda, pokazalo se je že danes, ko zakon ni še v veljavi. Kršč. socialni predsednik je dovolil, da se je razprava nenadoma pričela, ko so se nemške stranke še posvetovale o izpremenljivih predlogih. Politične posledice tega dogodka se ne morejo dovolj resno ocenjevati. Ze danes so se pokazale. Nemške stranke, ki so doslej odločilno vplivale na vladno politiko in delovno večino, so postale osamljena manjšina, ki nasproti zvezi slovansko-krščanske socialnih strank ne more zmagati z nobenim svojim predlogom. Sloveča taktika, ki je imela toliko ozirov, je ubila vso politiko. Po zakonitih določbah se poslovnik in tudi njegov zakon ne moreta izpremeniti nujnim potom. Proti Nemcem zvezane stranke pa nimajo pomislekov in hočejo še danes izvršiti nujno razpravo. Nemške stranke bodo glasovale proti nujnosti; z njimi so le manjše narodnosti, sicer pa so osamljene in po dolgem času zopet čutili bridkosti poraženca. Izprememba poslovnika bode še danes rešena; potem pride v gosposko zbornico in nato bode od cesarja potrjena. »Slov. Enota« je dosegla s pomočjo kršč. socialcev, da bodočih slovansko-krščanskih večin ne bodo mogle zlomiti nemške svobodomiselnih strank. Pot za bodočo Badenije in Thune je torej prosta. Zaveze so padle, in vse stranke so se danes pokazale v vsej nagoti, kakoršne so. Nemstvo kršč. socialcev ni bilo dovolj močno; bilo je le na jeziku, in sedaj se natančno vidi, kako je v njihovih srcih. Pomagali so nemškim strankam vrv oviti okoli vratu in stoji v eni vrsti s Čehi, starimi prijatelji in zavezniki iz časa kršč. socialne mladosti. Ta intriga se je že dolgo pripravljala in provzročitelj so znani še iz poletja. Pride čas obračuna, ko bode nemški narod s prsti kazal nanje. Nemški narod se ne pusti tako hitro pogaziti, kakor nemške stranke. Na površje pridejo vprašanja, ki so važnejša, nego uspeh intrige v parlamentu. Nemški vpliv je izključen pri zakonodajstvu, oblast so dobile v roke nazadnjaške stranke. To so dejstva, ki bodo rodila resne krize navzlic zvitemu prikrievanju. Najboljši življenjski nemškega naroda je ponižan do parlamentarne onemoglosti in mora iskati svoje zavetje le v najmočnejših izrazih narodnega prepričanja. Udarci, ki so ga danes dobili Nemci, bode izven parlamenta moral podkuriti narodna čustva do največjega odpora. To so naravne posledice parlamentarne silovitosti. Kdor se čuti Avstrija, mora to obžalovati. Toda zbornica je bila zadnje dni brez vodstva, vodili so jo tajni zarotniki, ki so že dolgo iskali ta izhod in katerih edino pravo prepričanje je sovraštvo do nemškega naroda. Zmagal bode in žel sadove klerikalizma, ki se že sedaj roga zaveznikom.

Doli z orožjem!

Danes pa toži »N. Fr. Pr.«:

»Z volivno reformo je bila predložena tudi reforma poslovnika. Volivna reforma je postala zakon, reforma poslovnika je ostala nerešena, ker so se ji uprli nemški liberalni poslanci in socialisti. Čehi in Poljaki so se morali odpovedati temu primečku k slovanskemu »bloku«, da niso pomnožili ovir volivni reformi. Sanje o velemoči, katero so osobito Čehi pričakovali od volivne reforme, se večinoma zato niso uresničile, ker slovanska večina ni mogla razviti svoje moči ravno zaradi obrambe, ki so jo Nemci imeli v poslovniku. In zato so Čehi iz nevolje, ker niso mogli zasesti vladajoče pozicije v zbornici, opetovano pričeli obstrukcijo, da vsaj v negativnem oziru parlamentu pokažejo svojo moč. Nobena stranka se ni tolikrat posluževala obstrukcije kot Čehi. Veliki gospodarski in narodni napredek češkega naroda je bil ali posledica obstrukcije, ali pa strahu pred obstrukcijo. Nobena stranka ni znala tako izrabiti vrzeli v poslovniku, kakor Čehi. Ob času Windischgrätzovega ministrstva so Čehi v razpravi o davčnih zakonih tolikokrat med sejo zahtevali desetminutnih odmorov, da so poslanci bili vedno na potu iz dvorane v hodnike in nazaj. Skoraj v vsakem zasedanju so Čehi v zadnjih desetih letih posluževali se obstrukcije in v petek so dosegli rekord vsega farizejstva, ko so v obstrukcijskem boju zaklicali: »Doli orožje!« Bilo je mojstrsko delo taktike, ko so dr. Kramar, dr. Šusteršič

in dr. Krek, zapazivši slabost nasprotnika, ki je z odprtimi očmi zašel v zasled, hitro izrabili situacijo in zavijali z udarcem, ki mora Nemce zadeti do mozga.

Vsa zbornica je bila pripravljena za dolgo sejo. Nemci in Poljaki na eni strani, da pobijajo obstrukcijo, na drugi strani »Slov. Enota«, da dokaže svojo nezlomljivost. Hočeš, nočeš, vsajati je morala vsaka stranka. Kar pade med sejo na predsednikovo mizo Krekov predlog. Četudi so posamezni voditelji na levi slišali o tem predlogu, vendar si niso bili na jasnem, da se za nemštvo v Avstriji bliža odločilna ura. Predlog je bil nezakonit in predsednik bi ga bil mogel zavrniti. Toda dr. Pattai je član stranke, v katere zgodovini igrajo poslovnik proti manjšinam veliko vlogo. Manjšine zatirati, da more večina brez ovir vladati in gospodariti, to je politično orožje kršč. socialne stranke, katere dr. Pattai ne zataji. O stvari so izvedeli tudi socialisti, ki so še nedavno odločno odklonili misel, da bi predsednika poverili z diktaturo. Krekov predlog pa je socialiste rešil iz obupnosti. Tudi za socialiste je bila zbornica splošne in enake volivne pravice že prevara; bili so v zadregi vzpričo vprašanja, zakaj je tako prišlo. Škodovalci parlamenta pa so nenadoma nastopili kot rešitelji, ki hočejo takoj na delo ne glede na zavaranje pravice manjšin. Socialisti so udarili v roke Kramaru in Poljakom, ki so od Badenijevih časov pričakovali srečo od reforme poslovnika. Tako je bilo že 300 poslancev pridobljenih za presenečenje Nemcev, ko ti še niso bili na jasnem o dalekosežnosti Krekovega predloga. Treba je bilo pridobiti še kršč. socialce, kar ni bilo težko. Izprva so se kršč. socialci sprijaznili le s Krekovim predlogom. Desnisi so se pridružili Italijani. Preden so se Nemci zavedli opasnosti, je Krek-Kramar predlog imel že 400 pristavev. Končno je še vlada pritrdila reformi poslovnika, ker ni hotela biti manj delovljiva, nego slovenski obstrukcionisti. Nemci so bili osamljeni, obkroženi. Stiska, ki pojasni postopanje tega in onega faktorja, je vplivala tudi na Nemce, da so se povzpeli v obrambo manjšine le do akademikega protesta. Tako se z orjaškimi koraki bliža reforma, ki bode nedoglednega pomena za nadaljni razvoj političnih razmer v Avstriji. V četrtek je bil predlog vložen, sinoči je bil sprejet v zbornici, v ponedeljek ga sprejme gosposka zbornica in v torek bode predsednik že vsemogočen mož, proti kateremu se ne bodo mogli tudi Nemci vpirati. Danes Nemci nimajo povoda, da bi se ustavljali, ker češka obstrukcija bode pometena z metlo reforme. Toda bodočnost je negotova. Četudi naj nov poslovnik velja le eno leto, vendar je dokazal današnji dan, da more koalicija vseh strank s parom delati proti Nemcem. Zato se bodo Nemci še v pozni bodočnosti spominjali današnjega dne, ko so bili oropani onih sredstev, s katerimi so vrgli v prah zistem Baden-Thunov.

Zgodovinska seja avstrijske poslanske zbornice 18. decembra 1909.

Dr. Krekov predlog sprejet. NEMŠKO SVOBODOMISELSTVO UBITO.

Seja avstrijske državne zbornice 18. t. m. je bila zgodovinska, v tem soglaša vsa javnost. Obstrukcija čeških agrarcev, ki se je začela 15. t. m. z vložitvijo 37 nujnih predlogov, je trajala neprenehoma 86 ur, ob 8. zvečer 18. t. m. pa je sprejela zbornica predlog dr. Krek-Kramar s 315 glasovi proti 91 glasovom nemških svobodomislecev. Obenem je zbornica s 268 glasovi proti 135 odklonila nemški razpravni jezik in se je tako v zbornici pokazala tudi protinemška večina v ožjem pomenu besede.

Dr. Kreka predlog sprejme gosposka zbornica že v ponedeljek, torej danes, v torek bo že sankcioniran, tako da se bo prihodnja seja poslanske zbornice vršila že z izpremenjenim poslovnikom.

Dodatek k poslovniku, kakor ga je zbornica sprejela, onemogočuje vsako obstrukcijo, ker daje predsedniku malodane polnomoč, da vsako preprečenje dela od katerekoli strani onemogoči. Nemški nacionalizem ne bo mogel obstruirati, in na ta način je po dr. Krekovem predlogu ustvarjen bistveni pogoj, da se more sistem izpremeniti in nastopiti faktična enakopravnost Slovanov v vladi, ki se ne bo več imela bati nemškega veta, ki je dozdaj stra-

šil celo državo. Dr. Krekov predlog pa je rešil tudi demokratiški princip ljudske zbornice, ki bo odslej res mogla v korist ljudstva delati, ne da bi jo motili kričarji in hujskači a la Wolf in Markhl.

Kako je dr. Krekov predlog ubil nemškonacionalni teror in njegovo krivično nadmoč v državi, dokazujejo nemškonacionalni listi, ki javkajo in tožijo in kriče, da je milo poslušati.

Fuit Ilion, fuitus Troes! — tako zveni danes iz nemške javnosti...

× × ×

Dunaj, 17. in 18. dec. 1909.

Zadnja obstrukcionista.

Češki agrar Stane k konča svoj govor, ki ga je začel 17. t. m., ob 12. uri ponoči, 18. t. m., ob 6. uri zjutraj. Ko pokliče zvonec poslance k glasovanju, pride marsikateri v zbornico v copatah, da glasuje. Nato gredo eni zopet spat, drugi pa pit kavo.

Zadnji obstrukcionista je češki agrar Dürich, ki govori do pol 1. opoldan. Poslušaj ga nobeden.

Dr. Pattai, predsednik, naznani, da so češki agrarji ostale svoje nujne predloge umaknili in da pride zato na vrsto

Predlog dr. Krekov,

obenem pa z njim dostavek dr. Kramar-Udržal-Šusteršič; o obeh se razpravlja obenem, ker se tičeta eneteriste stvari. Dr. Pattai vpiše nato govornike, pa ne pozvoni, kar povzroči živahne proteste od strani nemškega »Freisinn« in Wolfovcev, ki vpijejo, da je to »Vergewaltigung« in tako dalje. Nato govori predlagatelj

dr. Krek,

kojega govor smo po smislu objavili precej obširno že v soboto v naših brzojavkah. Ker bomo ta veleznamenit govor, ki ga vsi listi brez izjeme zelo obširno objavljajo, priobčili dobesedno, se omejimo zdaj samo na to, da konstatiramo, da je dr. Krek s svojim govorom dosegel tak uspeh, kakor ga ni še izlepa kdo v novi ljudski zbornici. Slovanski poslanci so mu neprenehoma burno aplavdirali, pravtako pa tudi cela zbornica. Dr. Krek je nepobito dokazal, da je demokratiški parlament nemogoč brez velike svobode za predsednika, v katerem je težišče parlamenta. Izvajal je, kako je močan parlament, kojega delo ne more nihče samovoljno preprečevati, edina konsekvence ljudskega parlamenta. Naglašal je zgodovinsko važnost sedanjega momenta in pobijal tiste zahrbtne elemente, ki hočejo, naj Slovani dajo iz rok svoje orožje, sami pa drže nož za hrbtom. Poudarjal je važnost močnega parlamenta v Avstriji za razvoj stvari na Ogrskem in Hrvaškem in za ugled države nazunaj. Dr. Krek je izzval velikokrat s svojo satiro občno veselost. Končno je prav posebno naglašal, kakšnega pomena je, če se parlament sam reformira, ne da bi se bal pritiska od strani izvestnega časnika. — Kreka je cela zbornica z veliko napetostjo poslušala in ko je končal, ni bilo konca aplavzu in čestitanju. — Nato govori

Kramar,

ki ponavlja dr. Krekove misli v drugi obliki. Naglašal posebno, da so Slovani pomagali ustvariti demokratiški parlament in kako so zdaj tudi vse storili, da ga ohranijo pri življenju. Dejal je, da se je jasno pokazalo, da se zoper Slované v Avstriji ne dá vladati — pravtako je res, da se ne more in ne sme vladati zoper Nemce, marveč Avstrija mora biti nasproti vsem svojim narodom pravična. Pomen, ki ga ima predlog dr. Krek, je zgodovinski in neprecenljiv.

Vlada.

Nato se oglasi baron Bienert, ki izjavi v imenu vlade, da ga veseli, da si hoče zbornica sama dati poslovnik, kakor je to nujno potrebno, ako se hoče kaj storiti za državo in ljudstvo. Obljubi, da bo vlada vse storila, da se nova postava naglo reši.

NEMŠKA PREPOTENCA UBITA.

Kar so Nemci govorili, objavljamo obširno.

Dr. Redlich

izjavi v imenu nemškega »Freisinn«, da mora zoper Krekov predlog glasovati, prvič iz formalnih ozirov, ker se zbornični poslovnik nujnim potem ne more izpremeniti, potem pa, ker so Nemci sicer za reformo poslovnika, ampak niso za ta način, ker tudi nočejo prevzeti odgovornost za ta »skok v temino« in ker ne verujejo, da bo s tem predlogom napočila nova era za Avstrijo in ker se bojé, da bo predsednik zbornice lahko po novem predlogu postal tako kakor Nemcem ne bi moglo biti ljubo.

Dr. Redlich je govoril, kakor se vidi, silno ovinkarsko. Rad bi bil re-

kel, da je Krekov predlog podrl na tla nemškoliberalno gospodstvo, ni se pa upal docela, ker ni mogel izjaviti, da je Nemcem obstrukcija ljuba in bi najraje imeli slab parlament, ki bi jim omogočeval imeti v krempljih vlado in še višje kroge. Ubogi Redlich se je lovil in lomil in pokazal s tem neodkritost in nepoštenost nemškega liberalstva, ki je s Krekovim predlogom položeno v grob, kamor že davnej spada.

Weidenhoffer

v imenu nemških nacionalcev izjavi, da je tudi on za reformo poslovnika, pa ne na tak način, da se tako hitro napravi. Sicer pa se tudi boji predsednika po novem načinu. **Nemci bodo ubiti. Mi stojimo pred velikansko nevarnostjo.** Zato smo zoper Krekov predlog.

Weidenhoffer je že bolj pokazal, kaj misli. Odkrito je povedal, da se Nemci boje močnega parlamenta, ki bo varoval pravico večine, ker Nemci večine nimajo, ampak so razpolagali le z orožjem obstrukcije in terorizma. Weidenhofferjev govor se dá stisniti v motto: Ave parlamentum, morituri te salutant!

Iro.

Krekov predlog je katastrofa za vele-nemštvo!

Iro, vsenemec, začne ubirati strune ranjenega velegermanstva. Krekov predlog pomeni katastrofo za nemštvo! Po novem poslovniku bodo Nemci izročeni na milost in nemilost Slovanom in Romanom. Krekov predlog ni izvirjal iz ljubezni do deloljubnega parlamenta, ampak je stavljen zato, da Slovani ugrabijo Nemcem vladarstvo v državi. Slovani so nalašč uprizorili obstrukcijo, da zastavijo dnevni red z nujnimi predlogi, da ne bi mogli Nemci postaviti nujnih predlogov in tako preprečiti, da bi prišel predlog dr. Krekov na vrsto. Za Krekov predlog Vsenemci ne bodo glasovali.

Nato začne

Wolf,

ki zatuli

labodji spev velenemštva v Avstriji.

Krekov predlog je »der niederträchtigste Schwindel«, kar jih pozna sploh avstrijska zgodovina. Krekov predlog je nekaj takega, na kar se bodo Nemci stoletja in stoletja z grozo spominjali! Obstrukcija je obstrukcijo ubila — v tem tiči infamija predloga Krek-Kramar. Potem napada nemške krščanske socialce in jim očita najgrše izdajstvo, krščanski socialci se pa Wolfu porogljivo smejejo in protestirajo zoper njegove izbruhe. Wolf pravi, da je vsled Krekovega predloga

v nevarnosti zveza z Nemčijo,

ker bo reforma poslovnika le v korist Slovanom. On, Wolf, da bo najbrže odložil čast biti še dalje član take zbornice (Klici: Izborni! Smeh), ampak, če bo kdo hotel njega s pomočjo novega poslovnika disciplinirati, se bo uprl z vsemi štirimi. **Predlog Krek je atentat na Nemce,** atentat na ustavo, brezmejno lopovstvo. Celo nemštvo se bo uprlo, da se bo tresla zemlja!

Tako žalostno so končali zastopniki vsenemštva. Vplivali niso niti najmanj; krščanski socialci in nemški socialni demokrati so se jim le smejali — Wolf je danes v resnici brez zob.

Adler

v imenu socialne demokracije govori izborni. Oboja obstrukcionista, ki jih imenuje muzikante. Delavci so socialno-demokratske poslance večkrat povpraševali, zakaj pa teh ljudi ne vržete iz zbornice? Krekov predlog pomeni

odrešenje zbornice.

Vsenemški nasprotniki Krekovega predloga so žurnalistični maroderji, **hijene, ki se od narodnega boja redijo.** Mi nemški socialni demokrati v tem predlogu ne vidimo nobenega nasilstva zoper nobeno narodnost, ampak Krekov predlog pomeni

zmago demokracije nad demagogijo.

Socialna demokracija s tem, da glasuje za Krekov predlog, veliko žrtvuje, ker bo predsedstvo brez dvoma nov poslovnik večkrat zoper nas izrabljalo — toda mi, ki nam prejšnja arhija v parlamentu ni nič škodovali, se redi, ki bo zdaj nastopil, imamo še manj bati.

Miklas

govori obširno in temeljito v imenu krščanskih socialcev. Pravi, da blagoslovja ta dan, ki je prinesel ozdravljenje zbornice. Krščanski socialci bodo za Krekov predlog kakor en mož glasovali, sledeč svojim načelom. Odslej ne bo privilegovanih narodov v Avstriji, najmanj pa privilegovanih skupin par ljudi, ki bi z razbijanjem lahko zbornico ubijali. Sprememba poslovnika je privilegij za državo, za skupnost, za celo ljudstvo; ona je

prvi korak k narodnostnemu miru.

Wolf je dejal, da je šla nemška »Gemeinbürgschaft« rakom žvižgat. To je čudno. Ali nemška »Gemeinbürgschaft« obstoji in tem, da morajo Nemci vedno to delati, kar gospod Wolf hoče? Nemški narod hoče, da je red v parlamentu! Če bi bilo res, kar je Wolf rekel, potem se to pravi, da Nemci morejo sebe varovati le, če je nered v zbornici, to pa ni res — nemški narod zoper to protestira, da bi bila obstrukcija njegov zadnji in edini »Bollwerk«! (Veliko pritrdjevanje.) Kriza je premagana, napočila je za Avstrijo v resnici nova doba, zato bomo za Krekov predlog glasovali!

Conci izjavi v imenu laške ljudske stranke, Hormuzaki pa v imenu Rumunov, da je za predlog, Rusin Levičij in češki radikalec Choc sta proti.

Generalni govornik Stransky je proti reformi, dr. Glabinski pa za.

Sklepno besedo imata

Krek,

ki med drugim pravi:

»Kakor hitro bo v tej zbornici napočila zarja novega časa, ki se v tej slovesni uri poraja, in jo bo osvetlila, se bo začel tudi narodnostni mir, sporazumljenje med narodi te države!« (Velikansk, viharen aplavz.)

Udržal

brani češko agrarno stranko zoper Choca in Stranskega.

GLASOVANJE.

Velikanska napetost. Dr. Steinwender in dr. Lecker, edina pametna Nemca med nacionalci, sta se odstranila, ker nočeta glasovati proti, za pa ne smeta; **Perić, Ivčević, Ploj, Biankini, ki so še dan poprej Krekov predlog v »Presse« obsojali, glasujejo zdaj zanj** (to so res politiki, ki jih treba z lučjo iskati pri belem dnevu! O pom-ba stavskega vajenca).

Glasovanje pokaže večino 315 za, proti je 91.

Proti nujnosti so glasovali nemški liberalni nacionalci, nemški in češki radikali, Stranskyjeva skupina in Rusini.

Vtis glasovanja je velikansk. Svečano razpoloženje v celi zbornici. Dr. Kreku od vseh strani čestitajo.

Pri

meritu

govore Mühlwert, Bielohlawek, Levičij, Weidenhoffer, Kunschak, Seitz, Kramar.

Pri glasovanju glasuje za prvi del predloga Krek-Kramar 331, proti 72. Topot glasujejo z večino Rusini in nemški nacionalci Skedl, Ofner, Hock, Steinwender.

Predlog dr. Weidenhofferja, da se določi za zbornični razpravni jezik nemščina, pade, ker dobi zase samo 135 glasov, proti je 268. Za so glasovali med drugimi krščanski socialci, proti vsi socialni demokrati.

Nemški »Freisinn« zapusti nato nekako slovesno dvorano.

Tretje branje

nato združi za ves predlog Krek-Kramar 333 glasov, proti 28, ker je nemški »Freisinn« že prej demonstrativno odšel.

Izobrazbi in napredku.

Šmarje pri Jelšah, 20. dec. 1909.

V prijaznem slovenskem trgu Šmarje zboruje danes štajerska S. K. S. Z. Mlada slovenska štaj. kršč. demokracija odlično napreduje. To dokazuje tudi današnja glavna, skupščina centralne slovenskih štajerskih naših nepolitičnih organizacij. Povsod po zelenem slovenskem štajerju napreduje misel združitve slovensko krščansko demokracijo ljudstva: na političnem, na gospodarskem, na izobraževalnem, na narodno - obrambnem polju. Danes polaga ljudstvo obračun o storjenem delu vodstvo organiziranega izobraževalnega dela, bodoči mesec poda račun politična organizacija slov. štajerska krščanskega ljudstva. Ob obnem zboru »Štajerske kmečke zveze« poročajo voditelji naše politične organizacije. Lahka jim bo naloga, saj je danes mala naša državnozborna delegacija »Slovenski klub« v ospredju velikopotezne avstrijske politike. Na današnji glavni skupščini se je imenovalo mimogrede tudi ime načelnika Vseslovenske Ljudske Stranke, dr. Šusteršičevo. Navdušenih živio - klicev ni hotelo biti konec. Kakor smo poizvedeli, poroča na obnem zboru »Kmečke zveze« tudi načelnik Vseslovenske Ljudske Stranke, štajerska slovenska krščanska demokracija že zdaj komaj čaka glavne skupščine svoje vztrajno delujoče politične organizacije.

OBČNI ZBOR ŠTAJERSKE S. K. S. Z.

Udeležba nad vse pričakovanje dobra, kljub slabemu vremenu, kljub slabim zvezim. Šmarje ima sicer ob progi Grobelno - Rogatec postajo, a kaj, ko se pokažejo vsak dan le štirje vlaki ob najneugodnejšem času menda samo zato, da prebivalstvo šmarsko - slatinškega okraja ne pozabi, da ima železnico, ki zasluzi odlikovanje za rekord med lokalnimi železnicami glede na nepraktičnost svojih zvez. Glavni odbor S. K. S. Z. v Ljubljani in naš list zastopa M. Moškerc. V ozadju je nekaj kibicev pristašev »Narodnega Plevnika«, ki mrmrajo tako, da jih je komaj čuti, kadar se govorniki dotaknejo preperle slovenske liberalne slame. Imajo med seboj tudi moža, ki resno gleda in zapiše s svinčnikom, kar se mu zdi vredno, da pošlje v »Narodni Plevnik«.

O DELOVANJU ŠTAJERSKE

S. K. S. Z.

poroča njen podpredsenik dr. Hohnjec. Uvodoma naglašja potrebo izobraževalnega dela, ki je podlaga vse krščanske ljudske izobrazbe. Iz njegovega poročila posnamemo, da je imela štajerska S. K. S. Z. leta 1908. članic 100, sedaj 120. Odbor je imel 13 rednih sej in en izredni občni zbor. Poštnih pošiljatev: 2349, lani 1302. Priredila je osem socialnih tečajev, namreč pri: Sv. Križu pri Slatini; Veliki Nedelji; Slovenski Bistrici; Ljutomeru; Šoštanj; Ptuj; Braslovčah; Brežicah. Vzdržuje, oziroma podpira 10 knjižnic, ki imajo 744 Zvezinih knjig. Osrednja knjižnica šteje 6044 knjig. Ljudska knjižnica S. K. S. Z. je izposodila: 2320 knjig. Izposojevalcev: 230. Zveza je imela v letu 1909: dohodkov: 6687 K 49 v; stroškov: 4131 kron 93 v; preostanek 2555 K 56 v. Ohranila se je stara Zveza s 152 hišami, na novo se je stopilo v zvezo s 118 hišami, stoji v Zvezi z 270 hišami. Dohodki: Preostanek 1. 1908: 324 K, nabralo leta 1909: 184 K 3 v, skupiček od kolka: 1353 K 22 v, računski listki: 195 kron 20 v, skupaj 2156 K 45 v. Stroški (podpora društvenim domom, raznim bralnim društvom): 1679 K. Dohodkov: 2156 K 45 v, stroškov: 1679 K, ostanek: 477 K 45 v. Kolka se je prodalo 1909: 141.000 komadov. Vsega skupaj se je prodalo: 161.000 komadov. Računskih listkov se je prodalo: 7337 komadov. Samo v mariborskem Narodnem Domu 4687 komadov.

Končno naglašja poročevalec: Širiti izobrazbo, v kateri je pravi napredek. Osebito obračajte pozornost na mladinsko organizacijo, ker nočemo delati le za sedanjost, marveč hočemo delati tudi za bodočnost. Mi smo napredni. Liberalci so pravi nazadnjaki, ki stopajo za nami. Ustanovili smo S. K. S. Z., liberalci so pricapljali za nami s svojo zvezo bralnih društev. Za našo mladeniško organizacijo so prišli s svojo Zvezo napredne mladine in ker smo mi ustanovili »Vseslovensko Ljudsko Stranko«, hočejo tudi oni ustanoviti vseslovensko liberalno stranko. Navdušeno pritrjevanje je spremljalo celo govornikovo izvajanje.

O MLADENIŠKI ZVEZI.

(Poroča Zebot.)

Zveza slovenskih mladeničev je priredila veliko shodov. Zbrali smo se 25. marca v Mariboru, kjer se je narisal načrt za bodoče leto. Priredili smo 14 velikih in več manjših shodov. Mladeniški shodi so prave orožne vaje za našo krščansko mladino. Mladeniških zvez imamo 25. To število se mora še pomnožiti. V vsaki župniji bi morala obstajati mladeniška zveza. Če bi se to zgodilo, izgledal bi naš slovenski štajer drugače. V mladeniških zvezah si boste blažili srce in bistrili um. Priporoča pogum, disciplino in dobro orožje, dokler imamo to, ostane naš slovenski zeleni štajer naš. (Živahno pritrjevanje.)

POZDRAV OSREDNJE ZVEZE.

M. Moškerc pozdravi skupščino v imenu glavnega odbora S. K. S. Z. in v imenu »Slovenčvega« uredništva. Govori o potrebi izobraževalne organizacije, temelju gospodarske in političke organizacije slovenske krščanske demokracije.

GOMILŠEK

priporoča revizije po Zvezinih društvih. Izvršile so se revizije v šmarskem okraju. Pri reviziji se pregledajo knjige, blagajna, vse društveno delovanje. Pregleda se tudi, če ima društvo tudi odseke: pevski, delavski, mladeniški itd. Revizija je velikega pomena. Izpoznajo in odpravijo se pogoški. Društva se poživijo. S. K. S. Z. naj revizije natančno takoj po novem letu izvede. Ožive naj se dekanjski odbori, kjer jih še ni. Decentralizacija po dekanjskih odborih naj poživijo delo.

ZA ČASOPISJE.

Potrebnost je, da agitirate za slovensko krščansko časopisje. Moč časopisja je velika. Skrbite in delajte tudi za to, da se odpravijo liberalni časopisi.

ODBOR.

V odbor se izvolijo: Dr. Anton Korošec, predsednik; dr. Josip Hohnjec, podpredsednik; dr. Fr. Kovačič, dr. Karol Verstovšek, dr. Anton Jerovšek, tajnik Ferdo Leskovar, Jan. Ev. Kociper, Franc Zebot, Evald Vračko, dr. Lukman Franc, Vinko Žolgar, blagajnik Franc Gomilšek. Namestniki: dr. Anton Medved, Fr. Špindler, Vlado Pušenjak, Ivan Gorišek. Pregledovalci računov: Haubenreich, Tkave.

POZDRAVI. — OVACIJE POSLANCEM »SLOVENSKEGA KLUBA«.

Skupščino so pozdravili šentiljski župan, mladina z Ranšnika, uredništvo »Našega Doma« in poslanci »Slovenskega kluba«: Roškar, dr. Korošec, dr. Benkovič, Pišek, ki so brzojavili: Zadržani po trdem boju za pravice pozdravljamo Vas in Vaše delo!

Zebot predlaga, naj se skupščina zahvali vsem, ki so pozdravili skupščino. Pristrčno zahvalo in neomejeno zaupanje pa izrekajo zborovalci našim odličnim in odločnim poslaneem. (Burno pritrjevanje in živio-klici.)

Predsednik dr. Hohnjec nato zaključil lepo uspelo glavno skupščino štajerske S. K. S. Z.

Dopolnilne volitve.

Gorica, 19. decembra 1909.

Danes so se vršile dopolnilne volitve za deželni zbor gorški. Silno je deževalo cel dan. Pota po hribih strašno razorana, sneg leži po gorah; gorška okolica takorekoč vsa pod vodo. Kdo bi v takem vremenu pričakoval kaj udeležbe? Toda zgodilo se je, da je udeležba zelo dobra. Res ni sicer taka, kakor zadnjič, toda za te razmere gotovo ugodna.

Do nocoj so znani izidi iz 46 občin, 60 občin še manjka. Izid še torej ni gotov; menda skoro ni dvoma, da prodeje Zlobec brez ožje volitve, kajti sedaj je večina V. L. S. v teh 46 občinah za najmanj 1000 glasov večja kot zadnjič v ravno teh občinah. Danes je dobil Zlobec v teh 46 občinah 5697 glasov, liberalci Vrtovec 2175, agrarci Vran 782, socialisti dr. Tuma 651 glasov.

Občine	Zlobec	Vran	Vrtovec	Tuma
Kobarid	47	12	102	22
Log pri Bovcu	68	—	4	3
Ročinj	44	—	31	—
Idrsko	76	1	30	—
Nabrežina	29	—	15	128
Medana	179	1	—	—
Volče	166	3	55	—
Livek	38	—	27	1
Grahovo	240	9	5	9
Sv. Križ	158	16	49	8
Št. Peter	160	8	13	26
Miren	169	5	86	28
Libušnje	263	2	16	2
Vojštica	64	16	—	—
Tolmin	294	2	302	5
Cerkno	501	1	106	27
Rihemberg	253	7	204	—
Dornberg	295	83	11	1
Prvačina	99	80	56	—
Ajdovščina	37	—	108	—
Anhovo	174	—	25	—
Vogrsko	103	33	19	2
Solkan	234	8	94	72
Grgar	130	4	21	21
Bate	94	7	5	—
Vrtojba	128	111	—	109
Čepovan	91	5	17	—
Sežana	38	2	68	3
Renče	117	32	95	27
Zgonik	49	4	34	1
Črniče	205	11	105	1
Osek	108	56	2	—
Gojače	42	—	42	—
Kamnje	99	3	—	1
Skrilje	100	10	32	16
Sovodnje	136	23	15	41
Vrtovin	76	—	60	—
Kojško	223	255	21	4
Št. Andrež	134	1	24	89
Devin	74	1	22	2
Bovec	92	—	78	—
Žaga	—	—	105	—
Čezsoča	38	—	36	—
Srpenica	30	—	26	—
Soča	56	—	9	—
Trenta	46	—	—	—

Volitve se vrše v znamenju popolnega poraza agrarne stranke. Glas stranke bo vjela komaj malo več stranka kot socialistička. To pomeni popolni poraz! Ne poraz — to je ruina te hinavske in breznačelne strankarske karikature. Še celo v gnezdu agrarcev v Vrtojbi je dobil naš kandidat več glasov kot Vran. Kar je bilo liberalno, je šlo vse

volit; dobro so se pokazali organizirane tudi socialisti. Toda stroga disciplina naših mož je vredna hvale nad vse. Bodisi Gorjanci, oddaljeni od volišča celo pet ur, bodisi okoličani, Vipavci, ali Kraševci, vse je prišlo z obhudo vanja vredno požrtvovalnostjo na volišče v klub groznemu vremenu.

Hvala in čast možem in fantom!

Dnevne novice.

† Slovenski narod bo te dni slavil svoj najlepši Božič; obenem bodo slavili rojstvo nove dobe vsi slovanski narodi in cela država. Slovensko ljudstvo se sme pri tem upravičeno najbolj ponasati, ker so bili njegovi zastopniki, ki so v sedanjem zgodovinskem boju zoper nemško nadvlado v Avstriji z enim samim mahljajem položaj tako izpremenili, da je od danes naprej Avstrija drugačna kakor je dozdaj bila. Nemška nadvlada se je opirala na to, da so njeni zastopniki v parlamentu imeli na podlagi zastarelega poslovnika vedno priliko za obstrukcijo in onemogočenje dela; nemški vladni sistem se ni mogel izpremeniti, ker so nemške šovinistične stranke vedno zoper to vlagale svoj veto ter pretile vsaki novi, Slovanom pravičnejši vladi z obstrukcijo; na ta način so Nemci že velikokrat preprečili zdrav preobrat v državi. Leta in leta so se zato ljudske stranke trudile, da napravijo nov poslovnik, pa ni in ni šlo. »Slovenski klub« je napravil takorekoč v eni sami noči, kar dozdaj ni šlo leta in leta. V čudovito spretno izbranem času, v času, ko parlament ni mogel nikamor, ko je vladni stroj počival in ko niti § 14 niti exlex niti absolutizem ne bi bil mogel ničesar doseči, je dr. Krek vrgel v zbornico predlog, da se izpremeni poslovnik in deloljubne ljudske stranke so se oddahnile, kakor bi jim kdo odvalil kamen od prsi. Krekov predlog je namah izpremenil ves položaj: rešil je ljudski parlament pred popolnim bankrotom, ker mu je dal svobodo dela; šele s Krekovim predlogom je demokratični parlament postal v resnici demokratičen, prost terorizma reakcionarcev in samovoljne opozicije; milijoni proletariata se danes hvaležno ozirajo na tiste, ki so omogočili, da parlament res izvršuje svojo nalogo. Dr. Krekov predlog pa je s tem storil tudi veliko nacionalno delo: ubil je za vse čase moč nacionalno-liberalnega nemštva, ker mu je izvil iz roke orožje obstrukcije, ker je s tem predlogom »padlo zadnje zavetišče in zadnji oklop, ki je branil Nemce«, kakor pravi »Neue Freie Presse«, glasilo liberalnega nemštva v Avstriji. Vsi slovanski elementi so v naši zbornici večina, danes, ko je po dr. Krekovem predlogu nemško-nacionalni terorizem zlomljen, so tudi dejansko večina in s tem je dosedanj sistem padel sam po sebi; »hrbtišče nemštva je preklano«, kakor pravi »N. F. Pr.«, ki piše nadgrobnico nemško-liberalni hegemoniji. Kdor hoče še natančneje izvedeti, kako je predlog »Slovenskega kluba« zadel naravnost v srce nemški nacionalizem, naj bere še druge nemške liste ali pa govore nemško-liberalnih poslancev in Wolfa v parlamentu. Logiki predloga »Slovenskega kluba« se je uklonila vsa »Slovanska Unija« — glasovala je zanj celo »die Ploj-gruppe«, ki je v soboto izjavljala v »Neue Freie Presse«, da se s Krekovim predlogom ne strinja! — uklonile so se mu pa tudi vse druge skupine v parlamentu, pošteni Nemci in Lahi in socialni demokrati, tako da se je pri glasovanju pokazala ogromna večina 315 proti 91. »Slovenski klub« je ta predlog ustvaril in ga imel že dolgo pripravljenega, zato gre njemu neprikrajšana zasluga, da je vrnil zbornici mir in redno delo, da je strl krivično premoč nemškega nacionalstva in radikalstva, da je rešil čast državi in priboril principu demokratizma zadnjo konsekvenco. Takim poslancem čast! slovensko ljudstvo je nanje ponosno, čuti se povzdignjeno in njegova veljava je priznana po celi državi in tudi izven nje. Odzdaj smo Slovenci močan činitelj v Avstriji, stojimo na lastnih nogah in naša moč sega daleč izven ozkih mej naših majhne domovine. Čestit Božič bomo letos praznovali — breznačelni in neznačajni liberalizem pa ni danes niti tega vreden, da bi se kdo nanj spomnil. Vsak pošten Slovenec danes vé, kje je njegovo mesto; S. L. S. je slovenskemu narodu in vsem, ki so v Avstriji dobre volje, prinesla božični dar, kakor nam ga ni do danes še nobeden. Zato slava poslancem in čast S. L. S., iz katere so izšli!

† Popolna brezpomembnost in ničvrednost slovenskih liberalcev se je te dni očito pokazala. Najprej so vpili zoper slovansko obstrukcijo in pozivljali maso, naj slovanske poslance raz-

žene, češ, da so ljudski škodljivci. Zdaj pa, ko so slovanski poslanci pokazali, da so oni prvi, ki hočejo delaven parlament in so glasovali za Krekov predlog, stavimo glavo, da se bo »Narode« potegnil za obstrukcioniste! Saj bomo v »Neue Freie Presse« izjave gotovih ljudi, ki pripadajo liberalcem in ki obsojajo predlog dr. Krekov, čeprav so zanj glasovali. To je očitiven dokaz, kako so liberalci zmešani, da pobijajo sami sebe. Ljudje, ki v resnici zaslužijo pomilovanje in ki se tega gotovo tudi sami zavedajo. Sobotni »Narod« je povedal, kaj bi liberalci napravili, če bi bili na vladi. Poslali bi Schwarza v penzijo, škofa Jegliča pa v blaznico. To bi torej liberalci naredili, če bi oni odločevali o usodi slovenskega naroda. Schwarz bi šel v penzijo, prišel bi pa nazaj Hein, to bi bilo vse, kar bi bili slovanski liberalci vstanu doseči, kakor sami priznavajo. Ljudje, ki ne morejo več storiti, so pač politični siromaki, da je težko na svetu najti enakih.

† Gospod Perić ne razume. Znan gospodje, ki so ves čas, odkar traja boj zoper nemško vladno, metali »Slovanski Uniji« pod noge polena, so čutili še neposredno pred sprejetjem dr. Krekovega predloga potrebo izliti svoja srčna čustva v nemškozagrizeno »Neue Freie Presse«. S tem so se seveda tako osmehili, da se jim danes vsa Avstrija krohotá in se vpraša, ali so taki ljudje sploh še mogoči. Pomislite vendar, gospodje Ploj, Ivčević, Vuković, Hribar, Biankini in Tresič še v petek niso vedeli, da bo dr. Krekov predlog v soboto sprejet in tudi niso vedeli, kakšen namen ima in kako je češkoagrarna obstrukcija pripravila zanj teren. Najbolj modro se je izrazil gospod Perić, ki je dejal, da »Slovanske Unije« sploh ne razume in ne more nikakor pojmiti, kako sta se Krek in Kramar, ki sta bila tako vneta za obstrukcijo, zdaj zavzela za reformo poslovnika. On, Perić, da bi rajši rekel mesto Kreka in Kramar: mea culpa, opustil obstrukcijo in dopustil dnevni red, kakor ga vlada zahteva. Podobno sta rekla Hribar in Roblek . . . V soboto pa pove svetlo brzojav, da so vsi ti veleumni politiki za predlog Krek-Kramar glasovali. So jim pač pojasnili, česar preje niso mogli pojmiti . . . Ja, gospoda Perić in Ploj, zelo dobro bi bilo, če bi zdaj vzkliznili: mea culpa, ampak ne za Kreka in Kramar, marveč zase . . . Bodí vam milostno odpuščen!

† Nemški Schulverein z zahvalnostjo registrira vsak, tudi mali dar za svoje namene. Tako je pohvalil 22 »resnično nemških« vojakov v Sarajevu — 14 četovodij in osem korporalov — ki so darovali 30 kron, sicer majhen dar, ki pa je prišel od srca. Menda je ravno tako prišel od srca dar lanskib abiturientov na ptujski gimnaziji v znesku 80 K. Nemški stenografi v Slov. Bistrici so darovali 11 K 53 v., občina Gradec 1000 K, štajerska hranilnica v Gradcu 300 K, filialka centralne banke nemških hranilnic v Gradcu 100 K. Čmurek pa je po svoji občini in hranilnici kar pristopil k Roseggerjevi ustanovi ter podelil 2000 K. V krog udeležencev pri tej ustanovi je tudi stopila Schulvereinova podružnica Hrastnik. S posebno pohvalo objavlja Schulverein dar profesorja in ravnatelja srednjih šol na Dunaju v znesku 12.000 kron, to je za stariše najboljša tolažba, ker jim jamči, da so njihovi sinovi v rokah idealnih, požrtvovalnih, res narodnih (völkisch) mož.

† Mokronog dobi električno razsvetljavo, stroji so že došli. Elektrarno postavijo zunaj trga ob vodi pod trško ubožnico. Delo je prevzela tvrdka Kraycer & Fischer na Dunaju. Ta bo imela vse v lastni režiiji, dokler trg ne odkupi, oziroma samo ne pripade trgu.

† Nagla smrt. V Gor. Logatcu je nenadoma umrla dne 19. decembra zvečer občesposlošana gostilničarka iz Frančiška Gostiša. V kuhinji se je zgrudila in bila hipoma mrtva. Vele cenjeni rodbini in sorodnikom pokojnice naše sožalje!

† Glavni dobitek državne loterije v znesku 200.000 kron je zadel neki dunajski šofer, ki sedaj drugo leto služi pri vojaki. Vojak nima več starišev in ga je vzgojila njegova uboga stara mati.

† Hrvaška drama na dvornem gledališču. Na dunajskem dvornem gledališču nameravajo predstavljati Ogrizevičovo dramo »Hasanaginica«.

† Kazenska razprava proti bančnim roparjem na Reki. — Dva roparja obsojena. Dne 18. t. m. se je na Reki izvršila kazenska razprava proti bančnim roparjem. Porotniki so spoznali obtoženca Svirskega in Kišinevskega krivim, tretjega Krivickega nekrivim. Sodišče je obsodilo Svirskega na do-

smrtno, Kišinevskega na 15-letno ječo. Krivicki je bil oproščen.

— **Dva dečka iz Istre.** Oglasila sta se dva mojstra. Prosimo natančnega naslova dečkov, da pošljemo pogoje.

— **Krasne razmere pri Južni železnici.** Bilo je, da sem zapustil svojo mrzlo sobo, da si malo ogledam po svetu v tej že tako pozni jeseni. Udarim jo proti Trstu, seveda ne k nogam, pač sem pa dovolil naši slavni južni železnici posetiti moj žep. Sam sem bil v kupéju, in ker sem stisnil sprevodniku nekaj v pest, razpokočil sem svoje ude po klopi prav komodno. Prijetna gorkota je ogrevala moj hrbet od spodaj in skoro sem se čutil kakor doma na mehke divanu. Ni dolgo trajalo to veselje, kajti kmalu so me pričele od okna sem tako neprijetno božati hladne sapice, da mi je postajalo že malo sumljivo; pogledam okno, to je zaprto. Ker pa te božajoče sapice vendar ne nehajo, vzdignem se, primem za pas ob oknu, da bi to kako boljše zaprl, vendar okna nisem mogel premakniti ne doli ne gori. Primem za okensko okvirje, pa glej, kar odtrgalo se je. Uvršim se tolike svoje moči; no, pa kaj storiti? Okvirje položim nazaj, da je bilo vse lepo videti kakor poprej. Ker sem pa jako dvomil, da bi imel Samsonovo moč, zato potipam še malo ob oknu naokrog, in glej, res je bilo nevarno, da pobrem celo okno proč. Zebliji in vijaki so bili namreč po cellem okenskem okvirju izruvani in sploh je kazal ves kupé, da je v njem nekdo eksperimentiral z različnim koristnim orodjem. Ker sem jako potrpečljiv in komoden človek, bil sem tiho ter sem si poiskal drugi kot, kjer sem bil bolj varen svojega zdravja. Jazna železnica je že od nekdaj draga, nečuvno pa je, da nam bo zopet zvišala vozne tarife; da bi se pa ozirala malo vsaj na želje in pritožbe potnikov, kaj takega ji niti na misel ne pride. Ob tako sramotnih plačah in tolikem delu, ki ga imajo uslužbenci južne železnice, pa je jako težko mogoče, da bi tudi njeno osobje postalo manj surovo. Mnogo je uslužbencev, ki so že po svoji naravi sitni, in torej ni čuda, da so proti koncu službenega časa skrajno surovi; da kolikokrat se jim pripeti, mesto da bi šli domov počivat, morajo zopet nastopiti službo brez vsakega odmora. Da, žalostne so razmere pri južni železnici. Vozovi in kupéji so navadno jako zamazani. Železnica stremi predvsem za tem pri vlakih, zlasti pri posebnih, porabiti kolikor mogoče samo stare vozove; da, in tako mora človek paziti, da kljub dragi vožnji ne sfrči iz kupéja v prosto naravo. Oni, ki bo kdaj spisal in izdal memoare o potovanju po in z južno železnico, spominja naj se tudi te dogodbe! Judovsko podjetje ostane pa le, kaj to drugim mar, samo da gre »kšeft«!

— **Iz Stare Loke.** Poročali smo, da se je o priliki našega zadnjega predavanja o zrakoplovstvu sprejela tudi resolucija z ozirom na delovanje nasprotnikov cerkve, ki je izražala neomajano zaupanje katoliški cerkvi. Ta nedolžna resolucija je pa silno spekla nekega »naprednega kmeta«, ki je o tem napisal v »Gorenjcu« celih 83 vrstic. Kakor se vidi mu stvar ni ugajala. A glasoval je pa le za resolucijo! Saj je bil javno pozvan, naj svobodno dvigne roko, kdor je nasproten. Pa je — hinavec — glasoval tam za njo, ker se je bal kmečkih pesti, ker bi ga na hladno posadile, zahrbtno pa je v »Gorenjcu« udaril po nji. To je sokolsko! Sicer pa dotični »napredni kmet« ni imel nikoli ne krampa ne motike v rokah, ampak le, ko mu je komedijontarska služba na Jesenicah odrekla, je prijel za pero pri g. Dolencu, na napredno kmetijstvo se pa razume, kot zajec na boben. Ne čudimo se mu, da je posvetil celih 83 vrstic temu nedolžnemu shodu, saj vemo, čim več vrstic — tem več drobiža! — Ali iz vrstic pa veje tudi strah, kaj če se naše ljudstvo osamosvoji in škofjeloške Sokole prav spozna. Kako milo vabi starološke može in mladeniče, naj bi prišli sedaj pozimi vsak petek zvečer ob osmi uri v liberalno »Čitalnico« poslušat — doslovno — »učene može«, ki se žrtvujejo za nas in nam razlagajo mnogo koristnega in zanimivega. Menda bi starološke mladeniče in može luna trkala, ko bi hodili ob petkih ponoči poslušat »učene može«, to se pravi loške liberalce, ki se žrtvujejo, to se pravi, ki krokaajo na sokolski podlagi. Dotični učeni može naj predavajo loškim liberalcem, saj so poduka krvavo potrebni. Ali je to vabilo, da bi hodili v mesto med liberalno družbo klobase jest ob petkih? Dotični »napredni kmet« je pa imel tudi silno slaba ušesa, ko se je govorilo o zvezi z Nemci. Ta stvar je namreč liberalcem silno

neljuba. Zato trdi, da govornik o tej zadevi ni mogel nič kaj določenega povedati. To je čisto navadna liberalna laž! Ali se ni jasno povedalo, da stranka, ki je imela deset let pisano pogodbo z Nemci, nima pravice govoriti o narodnosti? Seveda to Sokolu ni ljubo, ker ve, da so staroste Sokola z lastno-ročnim podpisom z Nemci sklepali pogodbe. Konstatujemo to: Mi nismo v časopisih javno nikogar napadali; kdor pa kliče na boj, ta prejme odgovor, kot ga zasluži. Mi smo res napredni, zato hočemo ustanoviti tamburaški zbor, velik pevski zbor za narodno petje in pa — če bo liberalcem všeč ali ne — telovadni odsek, ker smo naprednjaki — ampak na krščanskem stališču. »Napredni kmet« na svidenje pri prihodnjem sestanku dne 26. decembra!

Radi obširnih poročil iz parlamenta smo morali danes izpustiti mnogo drugih novic, kar nam bodo gg. naročniki gotovo oprostili.

Š **Stenografi, pozor!** Mariborska S. K. S. Z. rabi za prireditve stanografskega tečaja večje število knjig: »Stenografija. I. Nova k. I. del.« Ker se ista knjiga več ne nahaja v knjigotrštvu, se obrača S. K. S. Z. v Mariboru do gospodov, ki imajo omenjeno knjigo in jo lahko istej prodajo ali pa tudi proti nepoškodbi posodijo. V interesu dobre stvari se obračamo do vseh gospodov stenografov, da nam pomagajo.

Ljubljanske novice.

— **Izpolnite, odpošljite položnice za Božičnico koroškim Slovincem!** Dobrodošel tudi najmanjši dar, le vsako položnico naj se porabi! Nabirajte med znanci!

lj **K jutrišnjemu predavanju v veliki dvorani »Uniona«** pripominjamo, da ga priredi »Krščanska ženska zveza« v spomin na letošnjo cerkveno slavnost, v kateri je bila Ivana d' Arc proglašena za blaženo. Vstop k predavanju je vsakomur dovoljen. Začetek ob pol 8. uri zvečer. **Prosimo posebno naše žentstvo, da agitira za najštevilnejšo udeležbo!**

lj **Društvo rokodelskih mojstrov** je imelo včeraj v dvorani »Rokodelskega doma« jako dobro obiskano shod. Poročilo odbora je bilo z odobravanjem sprejeto. Jako velik učinek je napravilo predavanje gosp. Josipa Dostala: Umetna obrt v službi cerkve. Obširnejše poročilo še objavimo.

lj **Šentpetersko prosvetno društvo** je priredilo včeraj lepo uspelo veselico. Poročilo smo morali odložiti na jutri.

lj **Kap zadela.** Sinoči okoli 8. ure je zadela kap na dvorišču hiše št. 28 v Bohoričevi ulici kovaškega pomočnika Mihaela Jarca iz Smartnega, občina Moste. Njegovo truplo so prepeljali v mrtvašnico k sv. Krištofu.

lj **Slovensko deželno gledališče.** Jutri, v torek, se igra prvič na slovenskem odru izvirni E. Kristanov igrokaz v treh dejanjih »Kato Vrankovič«. — Uprizoritev Rih. Svobodovega igrokaza »Grča« je c. kr. deželna vlada prepovedala!!

lj **Umrl je** g. Peter Koprivnikar, dolgoletni stavec »Katoliške Tiskarne«. Naj v miru počiva!

ANTI-KVARIJAT »KATOLIŠKE BUKVARNE«

v Ljubljani ima na razpolago:

Herders Konversationslexikon. III. Auflage. Reich illustriert durch Textabbildungen, Tafeln und Karten. 8 zvezkov vezano v polfrancosko usnje. Popolnoma nov in nedotaknjen izvod.

P. Albert Kuhn O. S. B. Allgemeine Kunst-Geschichte mit ästhetischer Vorschule. Die Werke der bildenden Künste vom Standpunkte der Geschichte, Technik, Ästhetik. 5572 ilustracij. Šest zvezkov elegantno vezano v polteletni, popolnoma nov in nedotaknjen izvod mesto 220 K samo 135 K.

Toussaint - Langenscheidt, Original-Unterrichtsbrieft. Französisch von Ch. Toussaint und Langenscheidt. 60. Auflage, 1901, popolno. Dobro ohranjen izvod mesto 32 K 40 h samo 14 K.

Toussaint - Langenscheidt, Original-Unterrichtsbrieft. Englisch. Von V. Dalen, H. Lloyd, G. Langenscheidt. 28. Auflage 1908, popolno. Dobro ohranjen izvod mesto 32 K 40 h samo 14 K.

Bibliothek des allgemeinen und praktischen Wissens. Zum Studium und Selbstunterricht in den hauptsächlichen Wissenszweigen und Sprachen von E. Müller-Baden pet zvezkov vezano. Dobro ohranjen izvod mesto 75 K, samo 30 K.

.. Kolkujte vsako pismo z olumejnim kolkom! ..

II. IZKAZ

za »Obrambeni sklad« darovanih rabljenih poštih znamk.

Doposlali so različne znamke: 8. Leopold Puhar, Katoliška tiskarna, Ljubljana, 200. — 9. Minka Zalokar, Grabče, 1630. — 10. Ivan Majhen, Tržič, 730. — 11. Anton Rejec, župan, Sebečije, p. Slap ob Idriji, 250. — 12. Neimenovan 500. — 13. Frančiška Martinak, p. Cerklje, 45. — 14. Fr. Ks. Ažman, tov. poduradnik, Javornik, Gor., 1834. — 15. Ivan Lampret, knjigovodja, Stražišče, 1003. — 16. Valentin Bernik, župnik, Komenda, 725. — 17. Kat. slov. izobraževalno društvo na Ježici, 500. — 18. Merkelj Josip, dež. cestar, Rateče, Gor., 241. — 19. Olga Lužar, učenka, Izlake, p. Zagorje, 200. — 20. Marija Bernik, šivilja, Rakovnik, p. Medvode, 58. — 21. Josip Grošelj, Katoliška tiskarna, Ljubljana, 500. — 22. Josip Potokar, župnik, Tržič, Gorenjsko, 2650. — 23. Marica Saje, uradnika soproga, Novo mesto, 350. — 24. Ivan Zalete, Ljubljana, 200. — 25. Ivan Milavec, orglarski mojster, Ljubljana, 280. — Olga Lužar, učenka, Izlake, p. Zagorje, 210. — Skupaj 11.906. Prejeli smo do danes skupno 45.738 rabljenih poštih znamk. Glede na to, da je bilo v tem številu par tisoč nerabnih znamk iz ovitkov časopisov (Zeitungsmarken), in dokaj zastrženih, hudo zamazanih in celo čisto raztrganih, se vljudno prosi cenjene nabiralce in darovalce, da slednjih ne prilagajo. Navede naj se tudi pri vsaki pošiljki število poslanih znamk. Prosimo pa tudi rojake izven Kranjske, da se odzovejo temu klicu. Dobrodošle so znamke (pisemske) vsake vrste in države. — Pošiljkatve naj se naslovi na: Leopold Puhar, Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Znanost in umetnost.

* **Poljudna pravna knjižnica.** Društvo »Pravnik« v Ljubljani je izdalo v XIII. in XIV. zvezku 6. knjižico »poljudne pravne knjižice«. Knjižica obsega predpise o notarskih pristojbinah in zapovedanih notarskih spisih, urenil jo je dr. E. Volčič, sodni svetnik v Novem mestu, ter ni dvoma, da bo, kakor njene prednice, v našem narodu jako pripomogla za točno spoznavanje veljavnih pravnih določil. Knjižica stane samo 80 h in se dobiva po knjigar-nah in pri omenjenem uredniku. Kakor smo poizvedeli, izide kmalu po Novem letu čez 500 strani obsežna knjiga istega urednika »Zakoni o nespornem sodstvu«, v kateri bodo predpisi o notarskem redu, o zapuščinskih stvareh in civilnosodnih depozitih, z vsem, kar je s temi predpisi v zvezi. Knjiga bo vezana veljala 6 K, do 15. januarja 1910. pa jo dobe naročniki za 5 K 26 h, ako ta znesek pošljejo kar društvu »Pravnik« v Ljubljano. Dobi se tudi v Katoliški Bukvarni.

* **Dvanajst Marijinih pesmi** za mešan zbor, zložil Stanko Premrl. Založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani. Cena partituri 1 K 80 h, posameznim glasovom po 40 h. Gospod Stanko Premrl, vodja stolnega kora v Ljubljani, nam podaje prelepo božično darilo v obliki Marijinih pesmi; prvi sad njegove muze, odkar se je povrnil iz visoke glasbene šole, in sicer zreli sad, ki ga ni treba še le mediti, ampak se zamore takoj postaviti na mizo, da se vžije. Premrl ve, kaj hoče, on ne hodi shojena pota, ampak krene lastno pot. Motiv njegovih pesmi so elegantni, enako oddaljeni od prevelike mehkohe, kakor od one puščobe, ki se ne prilaga svojstvu našega naroda. Pesmi so prijazne, iskren polet rahločutnega skladatelja, harmonija čista kot steklo, postop glasov izredno samostojen, oblika pesemška, a ne šablonska. Vsaka pesem ima svoje vrline, a poseben vtis bode naredilo krasno stopnjevanje proti koncu pete številke. Nekaj posebnega so tudi sekvence v številki enajsti, najprej v moškem in potem v mešanem zboru. Tisek in papir je lep, izdaja korektna. Sopran in alt, tenor in bas sta tiskana skupaj. Veseli smemo biti teh pesmi, ker z njimi se je obogatila naša cerkveno-glasbena literatura za lepo delo. Vsem pevovodjem pa bodi povedano: Nihče naj ne izvaja teh pesmi — in nobenih — da jih ne bi temeljito naštudiral in se zlasti ne oziral na »tempo«. Vsi kori pa, ki se bodo potrudili zanje, bodo imeli izreden užitek. — P. Hugolin.

* **Književni dar »Matice Hrvatske«** za leto 1909. »Matica Hrvatska« razpošilja za leto 1909 svojim članom lep književni dar sedem knjig, in sicer: 1. Dr. A. Bazal: **Povjest filozofije.** 2. del. — 2. Dr. V. Lozovina: **Povjest talijanske književnosti.** I. del. — 3. Hrvatsko kolo. Naučno-književni zbornik. V. knj. — 4. Dr. B. Drechsler: **Stanko Vraz.** —

5. Danie: **Božanstvena komedija.** I. del. Pekl. — 6. Dr. N. Andrić: **Narodne pjesme.** Knjiga V. — 7. Ferid Maglajlić: **Iz staroga vilajeta,** povesti. — Res obil-en dar za letnih 6 kron!

Telefonska in brzojavna poročila.

ZMAGA S. L. S. NA GORIŠKEM.

Gorica, 20. decembra. Dosodaj je o ožji volitvi v splošni deželnozbornski skupini namesto umrlega poslanca Jerića znan izid iz 70 občin. Dobil je kandidat S. L. S. Zlobec 8385 glasov, kandidat agrarcev Vran je dobil 1671 glasov, kandidat liberalcev Vrtovec je dobil 3094 glasov, socialni demokrat dr. Tuma 943 glasov. Kandidat S. L. S. bo izvoljen s približno 2000 glasovi večine.

IZPREMEMBA SISTEMA.

Dunaj, 20. decembra. »Deutsches Volksblatt« piše, da je »Slovenska Unija« s predlogom Krek-Kramar dossegla vse, kar je hotela, ker sprejetju predloga Krek-Kramar sledi neizbežno rekonstrukcija kabineta. »Slovenska Unija« da je s tem tudi razbila nemški blok. Rekonstrukcija kabineta s popolno pariteto Slovanov z Nemci je sklenjena in gotova.

NEMŠKI »FREISINN« SE KUJA.

Dunaj, 20. decembra. Nemški svobodomislalni poslanci zavlačujejo proračunsko razpravo z daljšimi govori, ker hočejo s temi pokazati, kako so vsled nove ere silno vznejevoljeni.

POLOŽAJ.

Dunaj, 20. septembra. Ministrski predsednik Bienenrth je bil danes v daljši avdijenci pri cesarju. Poročal mu je o zadnjih dogodkih. Danes ob 3. uri popoldne se zbere gosposka zbornica, da odobri zakon Krek-Kramar, nakar bo jutrišnja »Wiener Zeitung« priobčila že sankcijo. Kako se bo sedaj razvila politična situacija, se naprej še ne more povedati. Pride na vrsto proračunski provizorij. Od Nemcev je čutili nekoliko opozicije, ki se pa skoro gotovo ne bo razvila. Vest, ki je krožila v soboto, da sta demisijsinirala nemški minister Schreiner in iustični minister Hochenburger se ne potrjuje.

BIENERTHOV GOVOR.

Dunaj, 20. decembra. V današnji seji proračunskega odseka, ki se je zbral, da se posvetuje o proračunskem provizoriju, je imel Bienenrth daljši govor. Dejal je, da ni res, da bi imela avstrijska vlada kak tajni pakt z ogrsko vlado, da njegova vlada ni nasprotna Slovanom. Treba je določiti dnevni red vsaj za prihodnje zasedanje, če ne za celo leto. V narodnem oziru je treba premirja, da se bo vsaka stranka, ne da bi škodovala svojim interesom, se posvetila parlamentarnemu delu. Kar se tiče sestave nove vlade, ima vsaka stranka pravico izreči svoje mnenje, odločitev se pa mora brezpogojno prepustiti vladarju. Prosi se za dovolitev proračunskega provizorija.

DR. KOROŠEC ZOPER VLADO.

Dunaj, 20. decembra. V budgetnem odseku je danes govoril dr. Korošec. V svojem pomembnem govoru je napadal sedanji sistem v Avstriji. Obsojal je nastop Bienenrtha v vprašanju bosanske banke in Bilinskega, ki se je ustrašil kartela pivovarjev in hoče naložiti davek na vino. Bienenrth in Bilinskemu Jugoslavlani ne bodo nikoli odpustili. Vladna politika na jugu obstoja v podkupovanju, vlada je sama diskreditirala avstrijsko misel. Na Hrvaškem se nihče ne upa nastopiti za Avstrijo, ker takoj sumijo, da je za to podkupljen; s kakšnimi sredstvi dela vlada na jugu, dovolj jasno dokazuje proces Friedjung. Kar se tiče Slovencev, naglašja dr. Korošec potrebo slovenskega vseučilišča in ostro napada vlado, ki pri tem ne vprašuje za mnenje Jugoslavlani, marveč hodi v posvete k našim narodnim nasprotnikom. Zato vztraja »Slovenski klub« neizpremenjeno v nasprotno zoper sedanjjo vlado, bojeval se bo zoper njo, dokler ne izgine s površja!

PROCES FRIEDJUNG.

Dunaj, 20. decembra. Prečitali so brzojavko vseh banjaluških društev, da ni res, da bi društva dobila kak denar iz Srbije. Priče zaslišane o dr. Spalajkoviču so izjavile, da takrat, ko je bil v Sarajevu, se ni vtičal v politiko. Bivši ban Pejačević je izjavil, da je bil on opozorjen, naj preišče, ako je res veleizdaja med Hrvati in Srbi, a ni mogel ničesar zaslediti.

FRIEDJUNGOVI DOKUMENTI SO RES POTVORJENI!

Dunaj, 20. decembra. Po zaslišanju grofa Pejačevića, ki je zavračal Friedjungove trditve, so izvedenci poročali, da so dokumenti Friedjungovi spisani

od nekoga, ki ne pozna dobro ne srbskega pravopisa ne slovnice. V dokumentih je polno germanizmov in napak. (Veliko gibanje.)

GLEDALIŠKI POŽARI V NEW-YORKU.

New-York, 20. decembra. Včeraj so bili tu trije gledališki požari. Mrtvih je 40 oseb, med njimi nekaj otrok, mnogo ranjenih.

SLABO VREME

smo dobili zadnje dni. Vsled nepretrganega deževja je vodovje silno narastalo in barje je deloma že pod vodo, ki teče ponekod tako visoko čez ceste, da, ako bode še današnja noč deževalo, mlekarice ne bodo mogle v mesto. Ker se je bati vsled naraščajoče ljubljanske še hujšega, so včeraj jutraj odprli jez pri iztoku v Gruberjev prekop, vsled česar je delo zopet ustavljeno. Delavci so brez zaslužka. Vremenski preroki so pretečeni mesec prerokovali za ta čas suho mrzlo vreme, a kakor se vidi, so se urezali.

ZANIMIVA KNJIGA.

* **Besnica pri Kranju.** Prispevek k zgodovini župnij ljubljanske škofije. Spisal Francšek Serafin Pokorn, župnik. V Ljubljani 1909. Izdal kn.-šk. ordinariat ljubljanski. Tiskala »Zadružna tiskarna« v Ljubljani. 8°. Str. VIII. + 236. »Zgodovinski Zbornik«, ki je priloga »Ljubljanskemu škofijskemu Listu«, je izšel letos v obliki knjige, ker prinaša enotno delo: zgodovino besniške župnije. V vrsti zvezkov »Zgodovine far ljubljanske škofije« je ta zvezek že 16. Po obsegu spada med najboljše. Kaj pa obsega ta precej obilni snopič, ki mu je vendar predmet tako mala in vrhutega taka mlada župnija? Dragi čitatelj, vzemi knjigo v roke in ne bo ti žal. Kljub temu, da je temeljita, je obenem tudi kratkočasna in včasih prav zabavna. Na zemljepisni del so se prejšnji zvezki bolj malo ozirali, ta snopič pa nam podaja natančen pregled krajevne lege, vod in gor, gozdov in travnikov, cest in potov, našteva tudi bolj redke rastline in živali, vmes pa vpleta lovske dogodke in zgodbe iz rokavniških časov. Tudi statistični oddelek ni brez zanimivosti. Posebno poglavje nas seznaja z gospodarskimi razmerami v župniji, z gospodarskim napredkom v poljedelstvu, v sadjarstvu, živinoreji in v obrtnosti. Versko in intelektualno stran obdeluje zopet novo poglavje, na kar nas pisatelj dovede v zgodovino tega ozemlja, potem nam pa popisuje cerkve in znamenja. Ti popisi so zelo podrobni. Kako burno življenje je združeno s stavbo vsake cerkve! Vedna popravila, vedne skrbi, kje se bo dobil potreben denar; vedni boj med posameznimi strankami; nazadnje se pa vendar vsi združijo k skupnemu delu in k skupnim žrtvam! Nadaljna poglavja naštevajo ustanove, duhovnike, ki so delovali v Besnici, rišejo zgodovino župnišča, šole, omenjajo učitelje in znamenite besniške rojake. Zadnje poglavje sega že nekoliko v zgodovino matere župnije šmartinske, našteva duhovnike šmartinske, ki so pred ustanovitvijo besniške župnije oskrbovali dušnopastirstvo v Besnici, dalje navaja nekoliko starih za Besnico važnih listin in prinaša vrsto besniških lokalizmov. — Knjigo krasi enajst podob. Pisatelju čestitamo na lepem delu. Prepričani smo, da bo marsikdo, ko prečita knjigo, vzdihnil: Ko bi tudi naša župnija imela tak lep popis!

Razne stvari.

V 11 urah zgradil hišo. V Ameriki se delajo hiše z neverjetno hitrostjo, ali najnovejši rekord brzine v tem oziru je dosegel neki arhitekt, kateri je hotel o priliki svoje poroke pokloniti svoji mladi soprogi hišo, zgrajeno v polovici dneva. A to ni šala, ampak dokazana istina. — Voz, ki je vozil vse na kup, seveda jih je bilo več, je bil ob sedmi uri v jutro na mestu. Veliko število delavcev in obrtnikov je bilo že pripravljeno na delo in to se je takoj začelo, ker je bilo že dobro razporejeno. Na dano znamenje so delavci izkopali zemljo in postavili hišni temelj v 30 minutah. Ze opoldan so bili zidovi in nadstropja gotovi in takrat so začeli svoj posel elektriki, mizarji, ključavnice, tapetniki, steklarji, barvarji, slikarji itd. Ob šesti uri zvečer je že bila hiša popolnoma pod streho in delavci so šli na — likof. Hiša, v kateri je bil ob sedmi uri zvečer že banket, je obstojala iz razkošno urejene jedilnice, salona, dveh spalnih sob, kuhinje in kopalne sobice. Čisto ameriško.

Novi ameriški novci. V ameriških Združenih državah so prišli v promet novi novci po en cent. Ti novci imajo

podoba bivšega ameriškega predsednika Lincolna dočim niso imeli novci dosedaj drugega emblema, nego glavo Indijanca ali kako podoba predstavljajočo svobodo. To dejstvo je razburilo celo najbolj intransigentne demokrate; in ker je na teh novcih tudi ime graverja, kar je po pravilih zabranjeno, je pričakovati, da vlada umakne novce iz prometa.

Francoska vojaška četa zrakoplovcev. Znani senator Estournelles de Constant, brez katerega se doslej še ni nikdar vršil kak kongres mirovni prijateljev, je postal nemiren vsled uspehov Nemčije na polju vojaškega zrakoplovstva. Mož, ki je vedno pridigoval neoboroženi mir, je videl naenkrat nevarnost za domovino v tem, da je Nemčija prehitela Francosko glede na vodljive zrakoplove. Kot član senata je pridobil mnogo poslancev za interpelacijo na vojnega ministra z ozirom na zaostalo zrakoplovstvo v Francoski napram Nemški. V nekem pismu na šefa vojaške uprave predbaciva senator razne stvari vojnemu ministru, zlasti to, da ni zahteval nikoli kredita za omenjene potrebe, za katere ni bil patriotični parlament nikdar skop. Očita mu tudi, da doslej ni izvršil še nobenega načrta glede naprave potrebnega zračnega brodogra. Končno mu tudi predbaciva, da ni niti mislil, da bi iz prostovoljcev med vojaki sestavil zrakoplovno četo. — Vojni minister general Brun pa je bil že pripravljen na senatorjev napad in predno je prišlo omenjeno pismo v javnost, je poslal pariškemu vojaškemu poveljstvu ukaz, naj se pozove vse ženijske častnike, naj se prostovoljno javijo k pouku za vodstvo letalnih strojev. — Istočasno se poroča, da se v Marzili in Nizzi namerava ustanoviti laboratorij za zrakoplovno tehniko. V Vicennesu se namerava ustanoviti tvornica za letalne stroje. Vojni minister je tudi že naročil štiri letalne stroje Wrightovega in en letalni stroj Bleriotovega sestava. Odgovor na senatorjevo interpelacijo bo torej francoskemu vojnemu ministru lahek.

V neki mali angleški garniziji, kjer začasno biva več vojaških novincev, se je poverilo nekemu staremu podčastniku, da poizve, kakega verstva je moštvo in da skrbi, da se bodo mogli vojaki tudi udeleževati svojih verskih obredov. Nekaj vojakov pa ni imelo nobenega veselja, da bi hodili v cerkev in so izjavili, da so ateisti. Podčastnik pa je zvit škotec in izkušen mož. »Dobro,« je rekel, »potem pa ni potreba, da bi bili v nedeljo prosti in boste snajžili hleve, kar je tudi koristno.« In zapovedal jim je snajžiti hleve. To je trajalo cel dan in vojaki so izgubili nedeljski počitek. Prihodnjo nedeljo se je podčastniku svetil obraz vsled radosti, ko je slišal, da so vsi ateisti pristopili k angleški cerkvi.

Ženski klobuki, široki kakor rešeta, so postali moderni. Smeh sili človeka, če vidi, kako se rinejo na primer na vlak, da spravijo svoja mlinska kolesa skozi vrata. Na hodnikih sploh nikdar nisi varen, da te tako rešeto ne žokne pod nos. Neki angleški zdravnik je začel gonjo proti tem modernim klobukom, češ, da so zdravju škodljivi. Morda se mu posreči rešiti mestne dame te strašne mode.

Mater sta hotela zastrupiti. Iz Hanovra poročajo, da je v bližnji okolici neki novoporočeni par poizkusil zastrupiti mater neveste, da bi dobil njeno premoženje. Mati pa vsled sumljivega duha, strupa ni izpila ter je svojo hčer in njenega moža naznanila sodišču.

3490

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prebridko vest, da je Bogu Vsemogočnemu dopadlo, poklicati k Sebi našo nepozabno sestro, vsakinjno in teto, gospo

Franjo Gostiša, roj. Mihevc

danes ob pol 7. uri zvečer, po kratkem trpljenju v 47. letu njene starosti. Zemski ostanki predrage rajnice se prenese v torek dne 21. decembra t. l. ob 4. popoldne iz hiše žalosti na pokolišče v Gorenjem Logatcu. Sv. maše zadušnice se bodo služile v župni cerkvi Matere Božje v Gorenjem Logatcu. Drago pokojnico priporočamo v molitev in blag spomin. V Gorenjem Logatcu, 19. dec. 1909. Franc Gostiša soprog. — Franc, Ivan, Alojzij sinovi. — Anica, Valentina, hčerki.

Mesto vsakega posebnega naznanila.

3486

Najžalostnejšega srca javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš nad vse ljubljani, nepozabni oče, brat in svak, gospod

Fran Kobau

c. kr. davčni oficijal

18. t. m. ob 11. uri popoldne, po kratki a mučni bolezni, v 43. letu starosti, blaženo zaspal v Gospodu.

Pogreb bo v ponedeljek ob 3. uri popoldne.

Svete maše zadušnice se bodo darovale v več cerkvah.

Škofja Loka, 19. decembra 1909.

Matej in Uršula, starši. Franci, Danilo in Guido, sinovi. Marija poročena Kohlhauser, Amalija, sestra. Adalbert Kohlhauser, svak.

Spominjajte se z darovi „Rokodelskega Doma“ v Ljubljani!

Puncetta Pasini

zadošča le 40 gr. na 1/2 litra vrele vode in

najboljši punč

je gotov. Neprimeren glede aroma in okusa. — Prednost ima pred semi pijačami. Priznana najboljša znamka. Povsod uveden. Naročila na izdelovatelja

Fausta Pasini, Trident, Tirolsko, ali pa na Glavno zastopništvo za Ljubljano in Kranjsko: 3475 Janko Traun. 13 1

3489 1—1

Tužnim srcem javljamo, da je naša iskreno ljubljena mati, oziroma tašča in stara mati, gospa

Frančiška Sterle

b. žna posestnica

danes, dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer, po kratki, mučni bolezni, mirno v Gospodu zaspala.

Zemeljski ostanki predrage rajnice bodo v torek, dne 21. t. m. ob polu 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Rožna ulica št. 41, prepekljani na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v farni cerkvi Sv. Jakoba.

V Ljubljani, 19. decembra 1909.

Žalujoči ostali.

3491

Potrtega srca od globoke žalosti naznanjam vsem znancem in prijateljem prežalostno vest, da je Bogu vsemogočnemu dopadlo poklicati k sebi mojo iskreno ljubljeno in nepozabno mater, oziroma staro mater, gospo

Elizabeto Morgutti posestnico

ki je po kratki bolezni previdena s sv. zakramenti za umirajoče v starosti 78. let včeraj ob 9. uri popoldne vdana v voljo božjo izdihnila svojo blago dušo in se preselila v večnost.

Pogreb drage in nepozabne rajnice se vrši v torek dne 21. dec. ob 2. uri popoldne iz hiše žalosti Strmi pot št. 2 na pokopališče pri Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi sv. Petra.

Predraga rajnica se priporoča v pobožno molitev in blag spomin. Ljubljana, 20. decembra 1909.

Valentin Morgutti.

lastnik prve in največje slovenske svečarne

v Gorici

ulica sv. Antona št. 7.

Priporoča prečastiti duhovščini, sl. cerkvenim oskrbništvom in p. n. slavnemu občinstvu čebelno-voščene sveče, zvitke, kadilo, med i. t. d. i. t. d. Kakovost izdelkov in nizke cene izključujejo vsako konkurenco.

3485 (1)

Konkurzni razpis.

3171 4—1

V termalnem kopališču Toplice na Dolenjskem se razpisuje služba

kopališkega upravitelja

s 1. marcem 1910 v novo namestitvev. Plača 1440 K, prosto stanovanje in deputati. Na željo se prepusti oskrbniku zdraviliška restavracija na lasten račun. Prosilci s primerno strokovno naobrazbo naj pošljejo svoje lastno-ročno pisane prošnje s prepisom izpričeval do 1. januarja 1910

kneza Auersperga gozdnemu uradu Soteska, p. Straža, Dolenjsko.

Prednost imajo taki bivši hotelirji, ki so poleg nemščine zmožni tudi kakega jugoslovanskega jezika.

NAZNANILO.

3487 1 1

Vljudno naznanjava, da sva na vsestransko zahtevo p. n. občinstva postavila na Vodnikovem trgu

tržno stojnico,

kjer se bode prodajala najina vobče priznana najfinejša, z mlekom opitana, živa ali zaklana in očiščena perotnina vsake vrste po najnižjih dnevnih cenah.

Direktna naročila — po popisnici ali telefonu št. 276 — bodeva kakor dosedaj naravnost iz zavoda izvrševala in naročeno perotnino brezplačno na dom naročnika dostavljala.

Z odličnim spoštovanjem

Krapš & Ditrich

prvi in največji zavod za izrejo in opitanje perotnine na Kranjskem Zg. Šiška pri Ljubljani.

Pomoč obmejnim Slovincem!

482. Mohorjani v Črnomlju za Miklav-
žev dar 20 K.
483. Mohorjani pod Šmarno goro v
v Smartnem 20 K.
484. Mladeniška in dekliska družba
Sv. Jurij ob Taboru 20 K.
485. Mohorajni St. Jakob v Rožu
20 K.
486., 487. Viški Mohorjani 50 K.
488. Josip Mohor, gostilničar, Hrib, p.
Travnik, 20 K.
489. Neimenovan iz St. Ruperta na
Dolenjskem 20 K.
490., 491. Janez Azman, župnik v Gor-
jah pri Bledu, za Mohorjane v
Gorjah 40 K.

Nadalje so darovali:

Mohorjani v Podragi, p. St. Vid pri
Vipavi, 5 K 40 v.; Mohorjani Dol pri
Ljubljani 14 K 94 v.; Mohorjani v
Predvoru, p. Tupaliče, 7 K; Mohorjani
Vojsko, p. Idrija 8 K 44 v.; Mohorjani
Vrhnik, 10 K; Mohorjani v Laporju,
Štajersko, 9 K; Mohorjani Trata, p.
Gorenjavas, 6 K; M. Sušnik v Rovtah
2 K; Mohorjani Kamnagorica 8 K; Mo-
horjani Dev. Marija v Polju 8 K 50 v.;
Mohorjani Breznica, p. Zirovnica, 8 K;
Anton Lovšin Cosp v Mirni peči 7 K;
Mohorjani na Lokvah pri Gorici 5 K
34 v.; Gregor Adamič, poslovođa,
Trnovo, Notranjsko, 2 K.

O Božiču je navada obdariti svoje
prijatelje in znance. Kdo nam pa naj
bo večji prijatelj, koga se naj v večji
ljubezni oklenimo, nego svojih trpečih
bratov ob meji? Božje dete naj nakloni
vaša srca obmejnim Slovincem in nji-
hovim duševnim in gospodarskim po-
trebam! Ob novem letu bo začelo delo-
vati naše novo obrambno društvo. Po-
šiljajmo mu božična in novoletna da-
rila!

NAŠE VŽIGALICE!

Skrbite, da pridejo v vsako hišo
naše vžigalice! — Vsak trgovec, pri ka-
terem kupujete, jih mora imeti, vsaka
gostilna, v katero zahajate, vsaka na-
ša gospodinja! — Dolžnost vsakega na-
šega somišljenika, da zažiga tobak in
smodke le z vžigalicami »Za obmejne
Slovence«!

Po svetu.

Načelnica roparjev. Če so otroci v
Morbiamu, v Bretaniji, preveč nagaji-
vi, takrat jih večkrat posvare mamice:
»Če ne boš takoj priden, pa bom pokli-
cala Marion.« In otroci postanejo takoj
mirni, ker imajo pred to Marion velik
strah. Kdo pa je ta Marion, ki povzroča
otrokoma toliko strahu. To je znana ro-
parica Marija Tromel, o katere dejan-
jih, čeprav je živela že pred 200 leti, se
dandanes govori v Bretaniji s strahom.
Leta 1735. je bila Marija Tromel lepo,
vitko dekle, stara 18 let. Poročila se je
po vseh običajih in v časteh z nekim
Hanvigom, s katerim je pohajala kot
žena na javne trge, kjer je prodajala
trakove in podobno drobnarijo. Hanvi-
gen pa je bil pokvarjen človek, ki je tu-
di svojo ženo popolnoma pokvaril, da
je izgubila veselje za pošteno delo ter
začela uganjati razna lopovstva. Bila
je tako prebrisana, da je v kratkem ča-
su postala voditeljica cele tolpe oboro-
ženih mož, ki so po celi deželi ropali
in požigali kmetom domove. Nekoč so
kraljevski vojaki presenetili to tolpo
in vse ujeli, samo njihova načelnica je
ušla. Vnovič je zbrala okoli sebe nič-
vredne predrzne moške in potniki niso
bili več pred njimi varni življenja niti
imetja kakor tudi niso bili kmetje var-
ni pred njimi. Ljudem, ki so se pustili
oropati brez prevelikega vpitja, je da-
jala posebne potne liste, s katerimi jim
je bilo dovoljeno ponoči ali podnevi iti
po cesti brez strahu pred kakim napa-
dom. Med priprostim ljudstvom je ro-
parica celo uživala nekaj ugled. To ro-
parsko življenje je trpelo kakih deset
let. Nekega dne pa so zloglasno Mari-
on ujeli vojaki. Sodišče je razsodilo, da
se ji vžge v truplo zločinsko znamenje.
Na golo belo ramo so ji z žarečim žele-
zom vžgali črko V (Voleuse — ničvred-
nica) in jo pretepli z bičem pred zbra-
nim ljudstvom. Komaj je bila zopet
prosta, je začela prejšnje življenje. L.
1754. so jo zopet vjeli v Nantesu. Mučili
so jo na natezalnici in posadili z golimi
nogami na žareče ogelje, da je imela
meso malone do kolien prepečeno.
Kljub groznim mukam ni hotela izdati
svojih tovarišev. Na javnem trgu so jo
potem obvisili.

Grof — vodja tatinske družbe. V
New Yorku so pred kratkim zasledili
neko tatinsko družbo, v kateri so bili
samo mladi ljudje uglednih rodbin.
Vodja te tatinske družbe je bil 26 let
stari grof Henrik Granier du Plessis,
doma iz Pariza, ki je bil že zaradi tat-
vine obsojen v triletno ječo. V grofo-
vem stanovanju so našli skrite tri nje-
gove tovariše in neko damo. Eden je

bil bivši sluga, drugi pa sin nekega
polkovnika.

Strežaj v norišnici — morilec. Ve-
liko razburjenost na Francoskem so
povzročili umori, ki jih je izvršil stre-
žaj Thabuis v zavetišču v Saint Ylie na
umobolnih. Dognalo se je, da je stre-
žaj, ki je udan pijači, svoje žrtve zada-
vil in sicer iz lakomnosti. Bil je nam-
reč tudi grobokop in je dobil za vsak
izkopan grob en frank. Dobival je tudi
od sorodnikov umrlih darila za vzdr-
ževanje grobov. Ko so se smrtni slučaji
v zavetišču vedno bolj množili, se je
zdelo to sumljivo ostalim strežnikom
in zdravnikom, ki so potem nekoč za-
sledili na nekem mrtvem znaku zadav-
ljenja. Sumi se, da je Thabuis izvršil
večje število umorov nad blaznimi bol-
niki. Uvedlo se bo tudi sodno postopa-
nje proti odgovornim nadzornikom za-
vetišča zaradi zanemarjanja službenih
dolžnosti.

O časnikih in časnikarstvu je jav-
no predaval pred več dnevi na Du-
naju publicist in vladni svetnik Win-
teritz. Velik del svojega predavanja je
posvetil zgodovini razvitka časopisja
od početka do danes. Časniki so dobili
popolnoma drugo lice; med uredni-
kom in bralcem ni več onega patrijar-
halnega razmerja. Lord Burnham je
na zadnji konferenci zastopnikov časo-
pisja primerjal sedanje časnikarsko
delo s časnikarskim prejšnjega stolet-
ja. Pa lajk nima pojma o tem, koliko
je treba skušnje in tehničnega znanja
samo za oceno dnevnih vesti in kako
se je dopisniško delo ogromno razvilo
s telefonom in brzojavom. Težko si je
tudi predstavljati fizično in duševno
napetost, kateri je časnikar vedno iz-
postavljen. Predavatelj je opisal delo
parlamentarnih poročevalcev london-
skega »Times«, ki je zelo ugleden list,
in je prešel na sodbo občinstva o časo-
pisju. Dejal je, da se časopisje ali pre-
cenjuje ali podcenjuje, ni vsemogočno,
a tudi ne brezpomembno, kot se misli.
Popolno objektivnih listov ne more
biti, ker je vsak odvisen kolikor toliko
od duševnega razpoloženja pisca. Kdor
hoče biti dober časnikar, mora pred-
vsem delati naglo in razsodno in da je
to, kar spiše, temperamentno. Ako se
časopisje zaveda svoje odgovornosti,
bo pravično večini naroda in bo na ta
način služilo občnemu blagru.

Koliko se porabi na svetu papirja
za dnevno časopisje. Neki francoski
statistiki so izračunali, kako velikan-
sko množino papirja se porabi za dnev-
nike in knjige. Za 30.000 dnevnikov, ki
izhajajo na dan v milijon številkah, je
treba 1000 ton lesa; poleg tega izide
vsak dan okoli 200 knjig, tako, da se
na leto porabi do 375.000 ton papirja ne
vštevši pisarniški in ovijalni papir. Za
to množino papirja je treba 1250 milio-
nov kubičnih metrov lesa, od tega samo
za Ameriko 900, a za Evropo 350 mili-
onov kubičnih metrov lesa. Kot je raz-
vidno, se podirajo celi gozdovi za
papir.

Zanimiva častnikova poroka. V
Budimpešti se je poročil 15. t. m. nek
hunvedski stotnik Karol Kuran s poš-
tno uradnico Dalmo Balaszy. Zanimivo
je to, da ni bilo treba stotniku plačati
običajne kavcije, ker je cesar dovolil,
da naj velja kot kavcija plača žene, ki
bo še nadalje služila kot poštna urad-
nica.

Zaplenjene cerkve in samostani.
Tretje poročilo o zaplenjenem premo-
ženju razpuščenih redov se je pred ne-
kaj dnevi predložilo francoskemu par-
lamentu. Poročilo sega do leta 1908.
Takrat so prodali izmed 735 zaplenje-
nih samostanskih posestev samo 329.
Za ta prodana posestva so dobili žalo-
stno vsoto 5.441.791 frankov, katerih
del je šel v državni zaklad, drugi del
je pa ostal v rokah raznih odvetnikov.
Leta 1901. se je začelo prodajati cer-
kvena posestva. Do leta 1905. so jih
prodali 64. Imeli pa so pri teh posest-
nih razpravah zgubo 372.397 frankov,
ki jih je moral pokriti državni zaklad.
Leta 1906. so izvršili 53 prodaj, ki so
izkazale prebitka 520.000 frankov, leta
1907. se jih je izvršilo 101 in so izkazale
1.946.595 frankov prebitka, končno se
je leta 1908. izvršilo 111 likvidacij s
2.575.846 franki prebitka. Z ozirom na
te podatke se je izvršilo vsega skupaj
kakih 400 razprodaj in dobro šteto je
prineslo to samo 27 milijonov. To je
vse, kar je nastalo v resnici iz znane-
nite milijarde samostanskih redov.
Poročilo graja razprodajalce, izmed
katerih so nekateri nepošteno, so bolj
pa nerodno postopali, da so nakopili
nepotrebne stroške. Prostozidarji in
socialni demokrati so s konfiskacijo
cerkvenega premoženja naredili žalost-
ne izkušnje.

Esperantsko stolico bodo otvorili
na belgrajskem vseučilišču. O espe-
rantskem jeziku bo predaval Budjevič,
tajnik belgrajskega društva esperan-
tovcev.

Kuharski učenc — nadvojvoda.
Kuharski učenec Kubata v Parizu, ki
se je izdaval za avstrijskega nadvoj-
voda Karla Henrika in s tem opeharil
nekega juvelirja za 200.000 frankov, je
prišel s svojo ljubinko pred poroto.

Koliko je učiteljic? Učiteljic, ki se
bavijo z vzgajanjem mladine, je v Av-
striji 20.000, na Ogrskem 5896, v Švici
3600, na Angleškem 66.300, na Škot-
skem 7000, Irskem 7000, Danskem
1800, v Švedski 2649, v Norveški 2358,
na Finskem 920, v Rusiji 22.400, na
Francoskem 49.500, v Italiji 31.800, na
Portugalskem 22.000, v Severni Ame-
riki (Zedinjene države) 76.343.

Naročajte „Slovenca!“

Priporočamo našim rodbinam

Kolinsko cikorijo

Špiritovi sodi

od finega špirta od 600 do 800 litrov in
vinski hrastovi sodi prav
močni,
zanesljivi, se dobijo po nizki ceni pri tvrdki

M. Rosner & Co., Ljubljana
295 poleg Koslerjeve pivovarne. (1)

Ustna voda „Euodin“

Specialiteta za kadišce.

Glavna zaloga:

Lekarna Ub. pl. Trnkozoy v Ljubljani
3427 Cena K 2.—. 52—1

Vino po ceni.

Zakaj kupiti vino v gostilni po 50—80 vinarjev
liter, ker se dobi pri **Josipu Maljavac**, pošla in po-
staja Roč v Istri, belo in črno (rudeče) franko vsaka
železniška postaja na Kranjskem po 22 vinarjev liter
in se ga more naročiti tudi samo 56 litrov. 2474 26—1

Gospa ali gospodična

vešča slovenske in nemške stenograf. ter strojepisja
se sprejme v „Tourist-Office“
deželne zveze za tujski promet v Ljubljani, Mi-
klošičeva cesta 8. — Plača po dogovoru.
3441 3 1

ČEŠKI BRIKETI

mного boljši

ŠLEZIJSKI BRIKETI

še boljši

in mnogo težji, radi česar kurjavo z istimi mnogo
cenejša. — tedaj ni vse res na hvali v inseratu in
cestnodedšnih lepkih glede mnogo manjvrednih
Velenjskih briketov. Kurite tedaj le z znanoizbor-
nimi Českimi briketi in dokaz resnice se bo sam
pojvil. Prodaja jih samo **J. Paulin**, zaloga češkega
premoega in briketov na debelo in drobno, Ljub-
ljana, Nova ulica 3. Založniki v vseh večjih
krajih se iščejo. 3473 3—1

St. 636 pr.

Sekundarska služba.

V deželni bolnici v Ljubljani je popolniti s 1. februarjem 1910 eno sekundarsko mesto.
S to službo je združen adjutum letnih 2800 K poleg prostega stanovanja v de-
želni bolnici.

Sekundarij ne sme biti oženjen ter tudi ne sme izvrševati zunanje zdravniške prakse.
Prosilci za razpisano mesto predložijo naj svoje s krstnim listom, a dokazili o
doktoratu medicine, eventualnem dozdanjem službovanju ter o znanju slovenskega ali
kakega drugega slovanskega ter nemškega jezika opremljene prošnje

do 15. januarja 1910

vodstvu deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani.

Deželni odbor kranjski

v Ljubljani dne 15. decembra 1909.

OKAZIJA! Velika božična prodaja pod vsako ceno!

za gospode in dečke: kakor:

zimske paletofe, obleke, ko-

žuhe, pelerine, klobuke in čepice; za dame in deklice: jopice iz pliša

in sukna, paletofe, ragiane, kostume, pelerine, krila, bluze, boc in mufe.

Angleško skladišče oblek **O. BERNATOVIC** Ljubljana, Mestni trg 5.

3462 3—1

Za božične praznike

Priporočamo slav. občinstvu naša že
večkrat in posebno zdaj na mednarodni
razstavi vin v Londonu s prvo od-
liko „zlato kolajao in diplomu“ odli-
kovana vina, katera se točijo v Sodni
ulici št. 4, na Rimski cesti št. 5 in na
Starem trgu št. 6. — S točno ceno in
solidno postrežbo se priporočamo
velespoštovanjem

Br. Novaković

zaloga dalmatinskih in drugih vin
v Ljubljani.

Pridno

kuharico

se išče v dobro hišo na deželi, Plača dobra
— rodbina brez otrok — kuharica ne kuha
za posle.

Službo je nastopiti takoj — najpo-
znejše ob Novem letu.

Ponudbe — z navedbo dosedanjega
službovanja, zahteve plače, rojstnega kraja
in starosti — pod »kuharica 1910« na uprav-
ništvu »Slovenca«. 3481

Veliko zalogo absolutno zjamčenega pristnega vina,

1097

priporočano opetovano od knezoškof. ordi-
narijata ljubljanskega p. n. vlč. gg. župnikom
za mašna vina, ima **Kmetijsko društvo**
v Vipavi. — Izborna kvaliteta: letošnje
belo mašno vino od 30—40 K. Sorti-
rano vino rizling, beli burgundec, slivaneč
in zelen od 40—55 K, črni »Karminec« po
55 K, postavljeno v Postojno ali Ajdov-
ščino. — Izpod 56 litrov se ne oddaja;
na debelo po dogovoru ceneje. — Stara
desertna vina v buteljkah po 1 do 120 K,
vinski kis po 30 K in tropinsko žganje po
2 K liter.

Prevara izključena, ker je klet pod
nadzorstvom dekana vipavskega.

Za zadrage in večje množine izjemne
cene. — Za obilne naročbe se priporoča
Kmetijsko društvo v Vipavi.

ZASTOPNIKE

in trgov. potnike išče stara poznata peštan-
ska tvrdka v vseh mestih z visoko provizijo. Spo-
sobne osebe si morejo zagotoviti stalno in do-
bro bodočnost. Dopisovanje: hrvatski in srbski.
Ponudbe na: **I. Rotter, Budimpešta, V., Hon-**
ved u. 4. 6—1

ZASTOPNIKA

išče večja pivovarna za vpeljano
zalogo, ki naj razpolaga s primerno
kavcijo. Ponudbe pod **Zastopnik**,
3483 poste restante, Ljubljana. 2—1

3469 3—1

Zaloga moke Vinko Peter Majdič Kranj Jarše

v Ljubljani: Emonska cesta 2, v Sisk: Jernejeva ulica 231.
Naročila se sprejemajo v obeh skladiščih in tudi v Ljubljani, Dunajska cesta 32.

Telefon št. 165. **KAREL MEGLIČ** Telefon št. 165.
3340 lastnik turške Laurenčič & Domicelj, žitna trgovina. 3-1

GRAND HOTEL UNION

Naznanjam p. n. slavnemu občinstvu, vsem gostom
in odjemalcem, da točim od danes naprej

vedno svežo izvrstno
bavarsko pivo

čez ulico znižane cene. 3456 8-1

Ustregel bom p. n. občinstvu v popolno
zadovoljnost in kar mogoče najhitreje.

Za mnogobrojen obisk se najljubše priporoča

J. Bračič, ravnatelj hotela „Union“.

GRAND HOTEL UNION

Slovenska tvrdka obuval

„Združenih čevljarjev v Ljubljani“

Wolfova ulica 14

Wolfova ulica 14

priporoča sl. občinstvu svojo veliko zalogo za jesensko in zimsko
sezono vseh vrst najmodernejših čevljev za gospode, dame in otroke,
kakor tudi za turiste in telovadce ter razne čevlje za dom. Prave ruske
galoše, dokolenice (gamašne) in vse v to stroko spadajoče potrebščine.
Naročila po meri in popravila se okusno, točno in solidno izvršujejo v lastni
1133 delavnici. — Zahtevajte cenike.

Prodajalna

na deželi z vsemi pritlikinami in stanovanjem
se odda z novim letom. Le-ta je tik glavne
ceste, oddaljena le par minut od kolodvora,
v prav prometnem kraju na Gorenjskem kjer
je več večjih tovarov, ter obstoji že mnogo
let. Več se izve pri gospej Josipini Jarc,
veleposestnici v Ljubljani, Filipov dvorec.
3478 2-1

Dve sobi

v pritličju na voglu Gradišča in Hilserjeve
ulice, pripravi za stanovanje, pisarne kakor
tudi za trgovino in obrt, se odda isti takoj
ali pa pozneje. — Poizve se v Gradišču
št. 13, I. nadstropje. 3472 3-1

Pristno,
če na
podplatu

1860 10-1

ustanovno
: leto :
à 980

Šent Peterburške
GALOŠE
čevlji za sneg „Storm Slippers“.

Vsak dan jih izdela
tovarna
60.000 parov!

Edini kontrahenti: Messtorff, Behn & Co., Dunaj, I.

Prodaja na drobno v vseh boljših trgovinah za čevlje, gumi in modno
blago.

Sprejme se

3467 3-1

trgovska pomočnica

v trgovino za špecerijsko blago. Plačilo po
dogovoru. Naslov pove tiprava »Slovenca«.

Prihranite vsak dan

4-80 do 24 kron, ako za-
vživite železnato vino s
kino lekarja Piccoli-ja v
Ljubljani z dnevnim iz-
datkom 18 vinarjev, mesto
kina železnatega vina, ki
ne vsebuje več železa, kot
navadno vino in kojega bi
morali izpiti eden do pet
litrov na dan, da bi do-
vedli organizmu potrebno
množino železa, kar bi pa
bilo radi alkohola le škod-
ljivo. Polliterska steklenica
Piccolijevega železnatega
vina 2 kroni. - Naročila
proti povzetju. 3281

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najbolj. kosm. zobo-
čistil. sred-
stvo

Seydlin
Izdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

Dobi
so
posred

2513 1

Za jesen in zimo

priporoča tvrdka

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ul. 9

svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek

za gospode in dečke

ter mične novosti

v konfekciji za dame in deklice

Ceniki zastonj in franko

Podružnice
Spljet, Celovec,
Serajevo, Trst

- Delniška glavica -
- K 3.000.000. -

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica 2

priporoča promese: na kreditna sračke à K 24—, 2reb. 3/1, gl. dob. K 300.000; sračke za uravnava Donave à K 12—, 2reb. 3/1, gl. dob. K 140.000; ljubljanske sračke à K 8—, 2reb. 3/1, gl. dob. K 50.000; 3% zem. kred. sračke à K 8 1/2, 2reb. 3/1, gl. dob. K 100.000.
Vse 4 promese skupno le 47 kron.

sprejema vloge na knjižice in na te-
koči račun, ter jih obrestuje po čistih

1/2 %

Podružnice
Spljet, Celovec,
Serajevo, Trst

- Rezervni zaklad -
- K 350.000. -